

İMAR PLANI İLE ŞEHİRİ KURTARMAK MI KATLETMEK Mİ?

**Bir komutan savaşa
karar verirken arkasındaki
askerini düşünür
Bizde yatırımlarımızı
bu hassasiyetle yapıyoruz**

Mimarlığa adanmış
bir ömür;
Mesut Başkır

**Politikacıların hepsinin
yakasına yapışmak lazım**

ta▼ernaküler

KAHRAMANMARAŞ MİMARLAR ODASI SÜRELİ YAYINI

HAZİRAN-TEMMUZ-AĞUSTOS 2021

SAYI: 7

TMMOB Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesi

Kahramanmaraş'tan İstanbul'a uzanan başarı hikayesi!

'Kahramanmaraş'ı ancak ortak
akılla **marka şehir** yapabiliriz'

Sanayi Devrimi ile Büyüyen Kentlerde İhtiyaç Haline Gelen Peyzajın Serüveni

TMMOB yönetiminin
izlediği bu politika,
kurumumuzun
gayri resmi siyasi
muhalfelet partisi
gibi algılanmasına
yol açmaktadır

HAZİRAN-TEMMUZ-AĞUSTOS 2021 **SAYI: 7**

MİMARLAR ODASI
KAHRAMANMARAŞ ŞUBESİ
TARAFINDAN ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR

YAYINLAYAN

Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesi Adına Yayın Komitesi

YAYIN KOMİTESİ

TMMOB MİMARLAR ODASI KAHRAMANMARAŞ ŞUBESİ ADINA SAHİBİ
Yunus Emre KAÇAMAZ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Dilara YÖNDER BALTACI

HALKLA İLİŞKİLER

Elif Sezi AYDIN

GRAFİK TASARIM

MT Medya Promotion

REKLAM YÖNETİCİSİ

Nilüfer Canpolat

Baskı Tarihi: 2021
Hayrullah Mahallesi
Sandalzade Bulvarı No:13
Onikişubat
KAHRAMANMARAŞ

t: 0344 223 04 45 **f:** 04 46
e: kmaras@mo.org.tr
Görüş ve yazılarınızı bizimle
paylaşmak için
tavernakuler@gmail.com

05

Editörden Merhaba

06-09

Yunus Emre Kaçamaz

10-13

**Sanayi Devrimi ile
Büyüyen Kentlerde
İhtiyaç Haline Gelen
Peyzajın Serüveni**

14-19

**Kahramanmaraş'tan
İstanbul'a uzanan
başarı hikayesi!**

20-21

**Mühendisler ve
Mimarlar
Kahramanmaraş
için bir araya geldi**

22-27

**'Kahramanmaraş
denildiğinde
tek birlik ve tek akıl
olmalıyız'**

28-35

**'Kahramanmaraş'ı
ancak ortak akılla
marka şehir
yapabiliriz'**

İÇİNDEKİLER

36-39

**Göksun'daki
Çerkes Sürgün
Anıtı** daha
sanatsal ve
daha özgün
olabilir miydi?

40-47

Mesut Başkır
Politikacıların
hepsinin
yakasına
yapışmak lazım

48-51

**İmar planı ile
şehir
kurtarmak mı
katletmek mi?**

THE FORBEST

REAL ESTATE & MARKETING & OFFICE

Doğru yatırım,
doğru proje,
istenilen sonuç...

A. Kadir ŞİRİKÇİ
0 533 134 27 93

The Forbest

The Forbest Gayrimenkul
Danışmanlığı

theforbestcom

The Forbest
Gayrimenkul

www.theforbest.com

Şehit Yusuf Çavuş 66037 Sokak No: 34
46050 Onikişubat/KAHRAMANMARAŞ

Hayallerinizi
konumlandırıyoruz

HARİTAPARK

MUSTAFA KIRMACI
HARİTA YÜKSEK MÜHENDİSİ
GSM: 0 533 059 95 49

Ö. FATİH ERTÜRKMEN
HARİTA MÜHENDİSİ
GSM: 0533 146 34 33

Dilara Yönder BALTACI

Mimar

Değerli okurlar;

Öncelikle birey bazında tüm insanların değerli olduğunu ve herkesin gücü yeterince görev ve sorumluluklarını yerine getirdiğinde hayatı daha yaşanılabilir kılacağımızı düşünüyorum.

Kadın ve erkeğin eşit görüldüğü, kadının da erkek kadar söz sahibi olduğu, kız ve erkek evladın aynı derecede sevildiği eski Türklerin torunları; kadınlara onları incitecek söz söylenmesini dahi yasaklayan, en hayırlıların kadınlara en iyi davranışlar olduğunu ifade edilen bir gelenek ile yetişen bireyler olarak batının yakın bir tarihte edindiği kadın haklarını kültürümüzde ve değerlerimizde çok eskiye dayandırmak en tabii hakkımız. Hal böyleyken geçmişten günümüze her daim kadının rolü ve fonksiyonunun erkeklerle eş değer olduğunu ve bunun yeni kazanılmış bir hak olmadığını düşünüyorum. Geçmişten günümüzde her alanda aktif rol alan, başarı gösterebilen kadınlarımız bizim için her zaman gurur ve övünç kaynağı olacaktır.

Ancak günümüz toplumunda kadınlar eğitim, sağlık, çalışma hayatı, siyaset ve karar alma mekanizmalarına katılım ve kadına yönelik şiddet konularında toplumsal cinsiyet veya ayrımcılık temelli çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu durumun gün geçtikçe düzelmesi beklenirken yapılan çalışma ve istatistikler aksine daha kötüye gittiğini bize göstermektedir.

Bu sayımızda başarılı iş ve devlet adamlarımızın yanı sıra, topluma ekonomik ve kültürel anlamda katkıda bulunan birçok başarıya imza atmış kadınlarımız yer almaktadır. Bu örneklerin toplum içinde çoğalması bizi bu kötü gidişattan kurtaracak en önemli unsurlardandır.

Daha güzel günlerde buluşmak dileğiyle...

Keyifli okumalar

Yunus Emre KAÇAMAZ
Kahramanmaraş Mimarlar Odası Başkanı

TMMOB yönetiminin izlediği bu politika, kurumumuzun gayri resmi siyasi muhalefet partisi gibi algılanmasına yol açmaktadır

Merhabalar Tavernaküler ailesi geçen sayımızda ülkemizde yürürlükte bulunan çağımıza ve dönem şartlarına uygun olmayan meslek kanunumuzun sebep olduğu ve **EĞİTİM ENDÜSTRİSİNİN** ortaya çıkardığı mimar mezunların iş hayatına girmeye başlamasıyla ortaya çıkan sorun ve ihtiyaçların çözümüne yönelik düşüncelerimizi paylaşmıştık.

Bu yazımızda ise diğer yazılarımızda değindiğimiz sorunların bir sonucu olan TMMOB'ye bağlı şubelerin kent dinamiklerini ilgilendiren konularda etkin olmaması veya etkili olmaya çalışan odalarımızın ülke siyasetine odaklı politikalar izleyen bazı şubelerden ya da merkez yöneticilerinden ötürü yaşadığı sıkıntıları aktarmaya çalışmakla beraber yeni aramıza katılan genç mimar meslektaşlarımızın istihdamı ve istizanı için **TMMOB** merkezinde mesleki bir çözüm üretilmesi yönünde olan düşüncelerimizi aktarmaya çalışacağız.

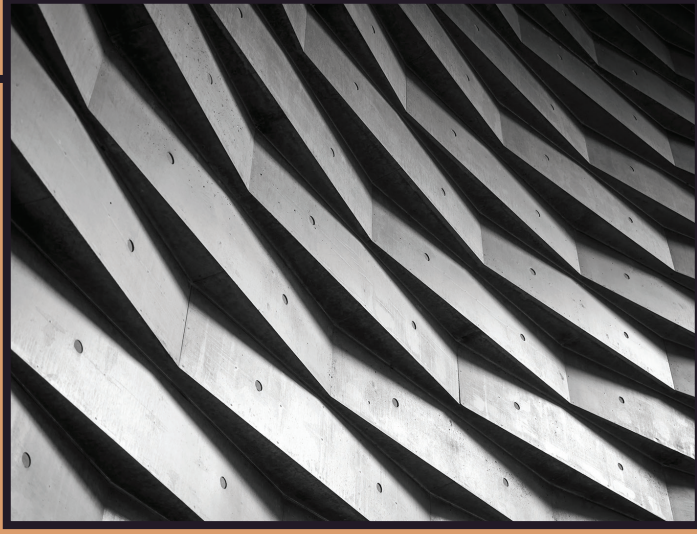
Öncelikle çağın getirdiği yeniliklerden ötürü revizyona girmiş olan mesleğimizin bu çağda ve ilerleyen dönemde ne şekilde icra edilmesi gerektiği veya mesleğimizin kapsadığı alanla bağlantılı olan ya da bağlantılı olmaya başlayan konvansiyonelin dışındaki teknoloji, sanat, tarih ve teknik alanlarında ne derece bilgi sahibi olmamız veya mesleğimiz kapsamında uzmanlaşmanın gerekip gerekmediği gibi konuların uluslararası camiada tartışıldığı bir dönemde bulunmaktayız. **TMMOB'nin** mesleki geleceğimiz ve gelişimimiz için önem arz eden bu tartışmalara veya konulara dahil olması ve ülkemizde artan meslektaş sayımız ile büyüyen inşaat sektörü göz önünde bulundurularak mesleki kaygılarımıza ve sorunlarımıza çözüm sağlayacak meslek siyaseti izlemesi gerekmektedir.

Ülkemizde 2020 yılı sonu itibariyle odalarımıza kayıtlı mimar sayısı 63 bin 628 kişi olarak belirlenmiş ve yaş aralığı incelendiğinde dünyanın en genç mimarlarına sahip ülke olduğumuz tespit edilmiştir. Ancak bu duruma rağmen ülkemizde 30'u Büyükşehir olmak üzere 81 il ve 922 ilçe bulunmasına rağmen odamızın örgütlerinin sayısı 27 şube 85 temsilcilikle sınırlı olup kuvvetli bir örgüt yapısına sahip değildir. Bu vahim senaryo karşısında **TMMOB** yönetiminin hem ülkemizde bulunan örgüt yapımızın kuvvetlenmesi ve genişlemesine hem de artan meslektaş sayımızın değerlendirilmesi ile özlük haklarının korunmasına yönelik yeni bir meslek yasası oluşturmak için mücadele etmesi gerekmektedir. Zira görülmektedir ki 1938 yılında yayımlanan 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Kanunu mesleğimizin günümüzdeki ihtiyaçlarına çözüm üretememekle beraber yeni sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Ayrıca büyüyen inşaat sektörüyle birlikte artan meslektaş sayımız dikkate alındığında istihdamın artması için; **"her şantiyeye bir şef"** sloganının yaygınlaşması, tam zamanlı şantiye şeflerinin çalıştırılmaya başlanması, proje ofislerinde üretilen projelerin oluşturduğu iş hacmi kadar mimar istihdamının sağlanması, yapı denetim kuruluşlarında kontrol ve denetçi olarak çalışan mimarların tam zamanlı olarak çalışması gibi konuların tartışılması gerekmektedir. Bu konular, istihdam sorununa çözüm olacak, mimarlık mesleğinin niteliğini arttıracak, aynı zamanda kentlerde düzenli ve sağlam yapılaşmanın önünü açacak şekilde projelendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak, bu çalışmaların uygulamaya geçirilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin ve yararlı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bunları gerçekleştirmek için **TMMOB** yönetiminin atması gereken ilk adım; 19 yıldır iktidar da bulunan hükümet ile bütün mimarların ortak kaygısı ve sıkıntısı olan mesleki problemlerin çözümü konusunda girişimde bulunması gerekmektedir.

Aksi takdirde **TMMOB** yönetiminin izlediği bu politika meslek kuruluşlarının doğasına, yapısına ve kuruluş amacına aykırı olmakla birlikte kurumumuzun gayri resmi siyasi muhalefet partisi gibi algılanmasına yol açmaktadır. Bu algı şubelerin kent dinamiklerini ilgilendiren konularda mesleki gereksinim ve gelişimimiz için gerekli olan işlerin yapılmasını sağlayacak kurum ve kuruluşlar ile ortak hareket etmesini zorlaştırmaktadır. Bu durumun değişmesi için önce şubelerin kendi şehirlerinde mesleki çıkar odaklı ilişkiler kurulması sağlanmalı ve bu ilişkilerin merkez tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Çünkü her şubenin yerelde kuracağı mesleki çıkar odaklı ilişkilerin merkez tarafından desteklenmesi halinde **TMMOB'nin** siyasi duruşundan kaynaklı oluşmuş algının değişmesini sağlayarak mesleki sorunların çözümü ve mesleki gelişimimizin sağlanmasına yönelik çalışmaların daha iyi yapılmasına ön ayak olacaktır.

Sonuç olarak; bugün daha fazla gecikmeden yapılması gereken TMMOB yönetiminin bağımsız bir şekilde hareket ederek ülke siyasetinin atmosferinden bağımsız, mesleğimize faydası olacak iş ve eylemleri göstereceği devlete bağlı kurum ve kuruluşlar ile iletişime geçerek ortak eylem ve düzenlemeleri gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bununla birlikte günümüz şartlarına uygun olmayan meslek yasasının değişimi için gerekli olan çalışmalara başlaması, mimarlık eğitimi alan aday meslektaşların iş hayatına uygunluğunu ve istihdamını sağlayacak düzenlemelerin yapılması ve mimarlığa yeni başlamış genç meslektaşlarımızın mesleğimizin itibarına uygun şekilde özlük haklarını koruyacak çalışmaların gerçekleşmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması ve harekete geçilmesi elzemdir. Bu sorunlara ülkenin siyasi atmosferinden ötürü çözüm sağlanamaması ve 19 yıldır iktidarda olan hükümetin değişmesi beklenerek sürüncemede bırakılması kabul edilebilir bir durum değildir.

Zira; TMMOB yönetiminin siyasi iktidarla arasındaki iletişim ve anlayış sorunun bedelini Atatürk İlkelerine bağlı genç, yenilikçi, aydın Mimar ve Mühendis meslektaşların ödediğini de bilmesi gerekmektedir.

Dilay ZÜLKADİROĞLU
Peyzaj Mimarı

Sanayi Devrimi ile Büyüyen Kentlerde İhtiyaç Haline Gelen Peyzajın Serüveni

Şehirleşmede doğanın önemine dikkat çeken Zülkadiroğlu, "Kamusal açık yeşil alanların kentlerde yaşayan insanlar için pandemi döneminde zorunlu ihtiyaç olduğu görülmüştür" dedi.

**Peyzaj Mimarları
Kahramanmaraş
İl Temsilcisi
Dilay
Zülkadiroğlu,
Tavernaküler
Bülten'e özel
'Sanayi Devrimi
ile Büyüyen
Kentlerde İhtiyaç
Haline Gelen
Peyzajın Serüveni'
başlıklı makale
kaleme aldı.**

Yapılı ve doğal çevrelerin planlama, tasarım, yönetim, koruma ve rehabilitasyonuna sanatsal ve bilimsel prensipler ile yeni anlayışlar getiren Peyzaj Mimarları, her geçen gün önemini artırıyor. Öyle ki bu mesleği tanımlarken, 'dünyayı kurtacak meslek' ifadeleri kullanılıyor. Makro ölçekte giderek daha fazla insanın daha geniş ve kalabalık şehirlere göç etmesiyle, şehir tasarımı ve kötü uygulamalar daha kritik hale gelirken, kötü trafik, altyapı eksikliği, duman, ısı ve hava kalitesi gibi faktörlerin en aza indirilmesi büyük önem arz ediyor. İşte bu noktada ise devreye Peyzaj Mimarları giriyor. Peyzaj Mimarları sadece kentleri güzelleştirmek değil, yeni bir yaşam tarzı ve yeni bir kamusal alan yaratmanın yanı sıra aynı zamanda ekolojik çerçeveye odaklanmış kaliteli bir yaşam alanı oluşturma noktasında görev yapıyor. İşte bu sebeplerle dünyayı kurtaracak meslek olarak görülen Peyzaj Mimarlığı'nı, Peyzaj Mimarları Kahramanmaraş İl Temsilcisi Dilay Zülkadiroğlu Tavernaküler Bülten'e özel kaleme aldığı 'Sanayi Devrimi ile Büyüyen Kentlerde İhtiyaç Haline Gelen Peyzajın Serüveni' başlıklı makalesinde anlattı.

Zülkadiroğlu'nun 'Sanayi Devrimi ile Büyüyen Kentlerde İhtiyaç Haline Gelen Peyzajın Serüveni' adlı makalesiyle sizleri baş başa bırakıyoruz;

"Pencereden dışarıya baktığımızda gördüğümüz her şey aslında peyzajdır. Peyzaj kelimesi; Manzara, bir yerin doğal görünümünü anlamına gelen dilimize Fransızcadan geçmiş olan bir terimdir. İçinde bulunduğumuz çevrenin ekolojik dengesini bozmadan estetik kaygılar ile tasarlayan meslek grubuna da peyzaj mimarlığı denmektedir.

İlk olarak 1800 yıllarda rastladığımız peyzaj mimarisi kavramı aslında insanoğlu var olduğundan beri vardır. Değişen dönem ve koşullara göre şekillenen bu kavram her toplum için kendi öz değerleri içinde yoğunlaşarak farklı tasarım ve tavırlar ile karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel süreçte insanın doğayı ve çevreyi çözmeye çalışıp akıl ile şekillendirme çabası neticesinde bilim ve teknolojiye olduğu gibi doğal alanlarda da reformlar

yapıldığını görmekteyiz.

Tarihi süreç içerisinde bahçeler imparatorlukların ihtişam ve gücünü gösterme şekli olmuştur.

Günümüzde peyzaj mimarlığında gördüğümüz birçok yeni yaklaşımların uzantısının geçmişe dayandığını görmekteyiz. Örneğin dikey mimarinin artması ile birlikte doğan teras bahçelerinin aslında MÖ 1800'lü yıllarda Mezopotamya'da ki Babil'in asma bahçelerinde görmekteyiz. Birçok kentimizde yapılan EXPO alanlarında gördüğümüz insana adeta bir masal diyarında gezdiğini hissettiren form verilmiş bitki tasarımlarının Rönesans bahçelerinden olan İngiliz bahçeleri, Simetrik formlar ile bitkileri evcilleştiren Fransız bahçeleri, bitkilerin büyüme koşullarında sabırla yıllarca şekillendirilerek bir sanata dönüştüren Japon bahçelerinde de görmekteyiz.

Peki, bizim kültürümüzde nasıl gelişmiştir Peyzaj Mimarlığı?

Osmanlı döneminde insanlar daha çok iç avlularda dışarıya kapalı olarak yaşamaktaydılar. Büyük bahçe alanları ise Geç Osmanlı dönemine kadar hanedan ailesi tarafından kontrollü olarak kullanılabilen halka açık olmayan yerlerdi. Kaynaklarda rastladığımız ilk kamuya açık park kavramı Osmanlı başkentine 1860'larda girmiştir. 1864'te Taksim-Pangaltı yolu inşa halindeyken Taksim'deki Hristiyan mezarlıklarının Şişli'ye taşınmasıyla boşalan alana bir bahçe (kamuya açık park alanı) yapılmıştır(Gürkaş,2009).

İlerleyen yıllarda sanayi ve endüstride yapılan birçok devrim ile kamusal açık yeşil alanlarda şekillenmeye başlamıştır. Cumhuriyet dönemi ile birlikte birçok alanda yaşanan modernleşme ve gelişme ile bu kavram evirilerek üniversitelerde okutulan bir bilim dalı olarak kabul görmüştür. Peyzaj mimarlığı eğitimi ilk olarak ABD 'de 1900 yıllarda başlamış oradan kısa bir süre içinde bütün modern dünya ülkelerinde üniversitelerde yer almıştır. Ülkemizde bu eğitim ilk olarak 1933 yılında Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü, Süs Nematları Şubesi'nde başlamıştır. Ardından 1946 yılında Ankara Üniversitesi'nin kurulması ile Ziraat Fakültesi'nde 'Bahçe Mimarisi ve Ağaçlandırma Kürsüsünde devam etmiştir. Aynı üniversitede 1968 yılında Peyzaj Mimarlığı Bölümü kurularak lisans seviyesinde eğitime başlanmıştır. Üniversite, ilk mezunlarını 1973 yılında vermiştir. Şuan 20 üniversitede bulunan peyzaj mimarlığı mezunları ülkemize hizmet etmektedir.

19.YY başlarında gerçekleşen endüstri inkılabına reaksiyon olarak insanların doğaya karşı davranışları yeniden değişmiş insanlar kaybolmaya başlayan doğanın korunması gerekliliğine inanmaya başlamışlardır.

Ankara Üniversitesi'nin verdiği ilk mezunlar ile profesyonel olarak yapılmaya başlanan Peyzaj Mimarlığı hızlı bir şekilde yol katedip toplumumuz ve kentimizde yaşayan insanların hayatının önemli bir noktasında yer etmiştir. Bunun en temel nedeni Türkiye'deki birçok kette olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da yaşanan sanayi ve endüstrideki atılımların ardından gerçekleşen köyden şehirlere göçün getirdiği hızlı nüfus artışı ile ortaya çıkan konut ihtiyacı sonucu insanların doğa ile bağ kurabileceği alanların gitgide daralmasıdır. Bu noktada aslında kentsel peyzaj planlarının insanlar için bir ihtiyaç haline geldiğini görmekteyiz.

Türkiye'nin gelişmekte olan kentlerinden olan Kahramanmaraş 2012 yılında Resmi Gazetede yayınlanarak çıkarılan 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyesi olmuştur.

Bu gelişme ile beraberinde getirdiği hızlı nüfus artışı özellikle kentsel yerleşim dokusu içerisinde konut ihtiyacını önemli düzeyde artırmıştır. Böylece kentsel yerleşim dokusu içerisinde 1980'lerin başında 178.557 olan kent nüfusu 2019 yılında yaklaşık 654,521'e yükselmiştir (TÜİK, 2019).

KAMUSAL AÇIK YEŞİL ALANLAR ARTIK ZORUNLU İHTİYAÇ!

Kent planlamasında karar verici olan kişiler tarafından yeşil alanların kent için öneminin bilinmesinin yanında konut ihtiyacının giderilmesi için kent planlamasında konut yapıları öncelikli olarak değerlendirilmektedir. Kent planlarında gereken önem verilmeyen yeşil alanlar fonksiyonel olarak yetersiz kalıp kent dokusu içerisinde yaşayan insanların ihtiyaçlarını yeterince karşılayamamaktadır

(Altunkasa at al.
2011; Doygun & İler, 2007).

Bu gelişmeler içerisinde birçok kentte olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da kentli nüfusun değişen yaşam koşullarına uyum sağlama sürecinde doğaya duyduğu ihtiyaç artmıştır. Bu ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda yeşil alanların kullanıcıların istekleri doğrultusunda düzenlenmesi toplum-doğa-insan etkileşiminde daha iyi sonuçlar oluşturabileceği saptanmıştır (Memlük, 2009).

Bireylerin ruhsal ve bedensel olarak ihtiyaçlarının karşılanması için yeşil alanlarda bulunması gereken fonksiyonların ve bu fonksiyonların nasıl düzenlenmesi gerektiğini belirlerken kentin sosyo-ekonomik boyutuna dikkat edilerek planlamalar yapılmalıdır. Kent olanakları ve yapısı içerisinde uyumlu olarak yapılan yeşil alanların kentin diğer öğeleri ile daha anlamlı bir bütünlük göstermektedir.

(Sirel & Sirel, 2010)

Kamusal açık yeşil alanların kentlerde yaşayan insanlar için pandemi döneminde zorunlu ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Kentimizde merkez ilçelerin tasarrufunda olan açık yeşil alanlar yıllar içerisinde arttığını görmekteyiz. 2000 yılında 150.000 m2 olan yeşil alan günümüzde 2.000.000 m2'yi geçmiştir. Fakat bu alanların çoğunun kent dokusu dışarısında olup kentte yaşayan herkesin erişimine hitap edemediğini görmekteyiz. Yani birçok yeni yeşil alan kazandırılırken bu alanların kullanımının erişimden kaynaklı kısıtlı olduğu görülmektedir. Özellikle son bir yıldır içinde bulunduğumuz pandemi döneminde daha çok önemini anladığımız açık yeşil alanların insanlar için bir lüks değil ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur."

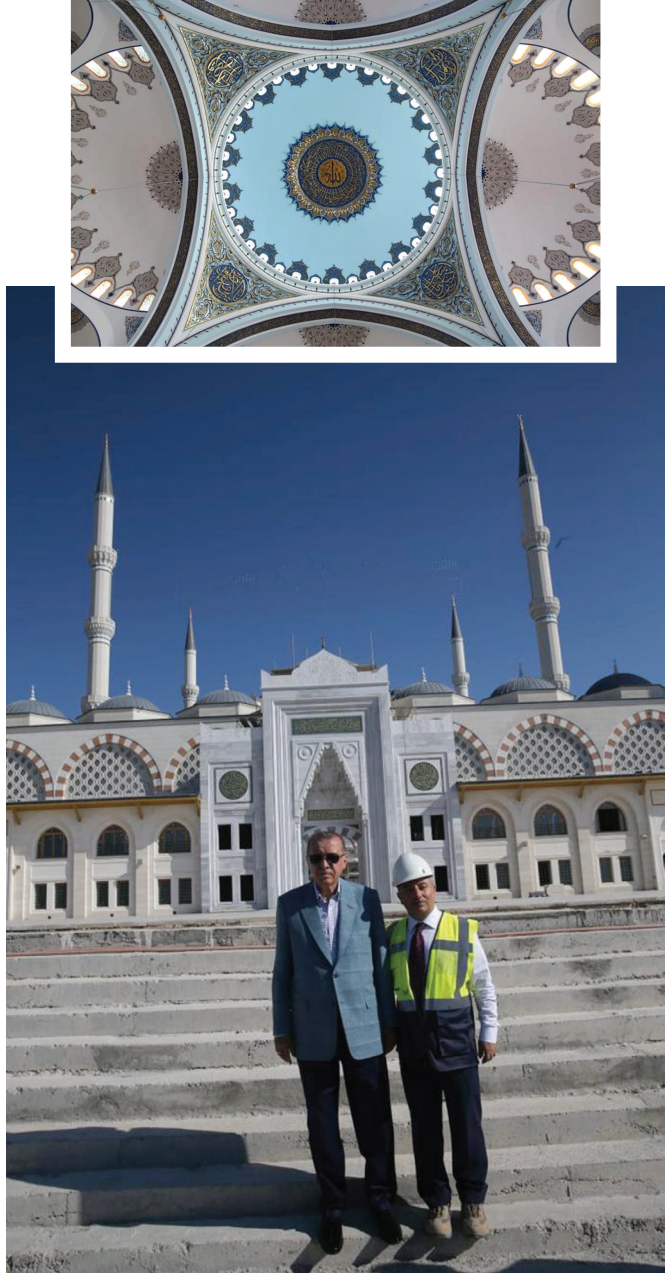

Kahramanmaraş'tan İstanbul'a uzanan başarı hikayesi!

Kahramanmaraş'ta yaptığı **Abdülhamit Han Camii**'nin dönemin Başbakanı **Recep Tayyip Erdoğan** tarafından çok beğenilmesi üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müşavirliği'ne atanarak İstanbul'a transfer edilen, sonrasında ise İstanbul Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü görevine getirilen ve aynı zamanda **Çamlıca Camii**'nin Mimarı olan **Hacı Mehmet Güner**, başarılarıyla Tavernaküler Bülten'e konuk oldu.

Mimar Hacı Mehmet Güner'in Kahramanmaraş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nde başlayıp İstanbul'a uzanan başarı hikayesini Tavernaküler Bülteni'nin yeni sayısında sizlerle buluşturuyoruz. Türkiye'nin en büyük camilerinden biri olan Kahramanmaraş'taki Abdülhamit Han Camii'nin mimarlığını yapan Güner, şehrin dört bir yanından görünen ve ihtişamıyla dikkat çeken camiyi kente kazandırarak büyük bir başarıya imza attı. Güner'in bu başarısı Kahramanmaraş'ı ziyaret eden dönemin Başbakanı olan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın dikkatini çekti.

Kahramanmaraş ziyaretinde Abdülhamit Han Camii'ni çok beğenmesinin ardından mimarının kim olduğunu öğrenen Erdoğan, böylelikle İstanbul'da hayalini kurduğu Çamlıca Camii'nin mimarını bulmuş oldu. Erdoğan'ın talimatıyla 2012 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müşavirliği'ne atanarak İstanbul'un yolunu tutan Güner, daha sonra İstanbul Çevre ve Şehircilik İl Müdür Yardımcılığı ve İl Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Güner, yapımına 29 Mart 2013'te başlanan ve Cumhuriyet tarihinin en büyük camisi olarak tarihe geçen Çamlıca Camii'nin Proje Koordinatörlüğünü yürüterek, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın hayalini hayata geçirdi. Halen İstanbul Çevre ve Şehircilik İl Müdürü olarak görevine devam eden Güner'in Kahramanmaraş'ta başlayan başarı serüveni oldukça dikkat çekiyor.

İşte Güner'in Tavernaküler Bülten'e anlattığı başarı hikayesi;

Hacı Mehmet Güner Mimarlığa ne zaman başladı? İlk görev yeri ve unvanı neydi?

1976 yılında Kahramanmaraş'ta doğdum. İlk, orta ve lise eğitimini şehirimde tamamladım. 1988 yılında İTÜ Mimarlık fakültesinden mezun oldum ve Kahramanmaraş belediyesinde mimar unvanıyla göreve başladım.

Hacı Mehmet Güner'in Abdulhamithan cami ile yolu ne zaman kesişti? Bu projeye nasıl destek oldu? Hikâyesi nedir?

1994 yılında dönemin Belediye Başkanı Sayın Ali SEZAL beyin teveccühü ile Abdulhamithan cami projesini hazırladım. O dönem de, özellikle Selatin camilerinin bulunduğu İstanbul'da bir çok inceleme ve teknik araştırmalarda bulundum. Teknik gezilerimde birlikte olduğum, an itibarıyla rahmetli olan dernek başkanımız Hacı Ali Özturan, inşaat mühendisi Arslan Genç abilere ve yine Ali Karslı beyefendiye şükranlarımı arz etmeden geçemeyeceğim. Yaklaşık 16 yıl süren yapım sürecinde bir çok il ziyaretleri yaparak malzeme ve detay araş-

tırmaları ile bitirmek nasip oldu. Şehrimde sembol bir eserde katkı sunmak benim için övünç kaynağıdır.

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan Kahramanmaraş ziyaretinde Abdulhamithan Camiini inceleyip sizi Çamlıca'daki cami için Bakanlığa transfer ettiğinde neler hissettiniz? Bu olay nasıl gelişti?

2012 yılının Mayıs ayı gibi hatırlıyorum. Başbakanımızın il kongresi için geldiğinde Abdulhamithan camini gezer iken "bu caminin mimarı kim "sorusu ile başlayan bir süreç. Soruya dönemin belediye başkanı Mustafa Poyraz "belediyemizin imar müdürü efendim" diye cevap verdiğinde sayın başbakanımız 'nasıl yani hem imar müdürü hem de bu projeyi mi yaptı ' sorusu ile başlayan bir süreç.

O dönem Çevre ve Şehircilik bakanı Sayın Erdoğan Bayraktar beyefendinin bizzat arayarak teklifi sonrası ailemin de rızası ile Haziran'da İstanbul'a geldim. Belediyedeki görevimde sonlandı ve Bakanlık müşaviri olarak görevlendirildim.

Çamlıca tepesine yapılan cami için yıllarını verdiniz? O 6 yıllık serüveni özetler misiniz?

Projeye başlamıştım, konjonktür gereği proje yarışması yapıldı. Seçici kurul bizim projemizi seçti ve kuranlar derneği ile beraber inşaatımıza başladık. Teknik koordinatör olarak bütün süreci yönetiyordum. Projeyi ibadet merkezli kültür ve sanat kompleksi olarak hazırladım. Projede ibadet alanları, konferans salonu, kütüphane, sanat galerisi, İslam Me-

deniyetleri müzesi, geleneksel sanat atölyeleri, kapalı otopark bulunmaktadır. Yaz kış hemen hemen her gün şantiyede idim. Zaman zaman da yurt dışı incelemeleri ve diğer illerimizdeki atölyeleri denetliyordum. 2018 yılında açılışını sayın Cumhurbaşkanımızla birlikte gerçekleştirdik. 2013 yılında bir dönem Çevre ve Şehircilik İl Müdür yrd. görevini eş zamanlı olarak yaptım.

Abdulhamithan ve ardından Çamlıca Camii, Hacı Mehmet Güner başka projelerle de ilgilendi mi?

Antalya yeni Ulu Cami, Trabzon merkez Ulu Cami, Ankara İbank Cami, İstanbul Hoşdere, Avcılar Kapaçık, Başakşehir süreç içinde yaptığımız eserlerin bir kısmı. Devam edenler var bitenler var. İzmir Ulu Cami teknik destek veriyoruz. An itibarıyla Etiler Cami, Fikirtepe Cami projeleri devam ediyor. Kayseri yeni Ulu Cami projeleri tamamlandı başlama sürecinde. İstanbul Beşiktaş ilçemizde Cumhurbaşkanımızla temelinin birlikte attığımız Barbaros Hayrettin Paşa Cami projelerini tamamladık ve aynı Çamlıca Cami gibi bizim koordinasyonumuzda inşaatımız kaba yapı bitim aşamasına geldi. Süreci yönetiyoruz. Zonguldak Uzun Mehmet Cami 4 Haziran'da Cumhurbaşkanımızla açılışını yaptık.

Bütün bu proje çalışmalarının yanında 2018 Temmuz ayından günümüze Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İstanbul İl Müdürlüğü görevini yürütmekteyim.

Cumhuriyet tarihinden sonra yapılan büyük camilerin mimarisini Mimar Sinan'ın eserlerine benzetilerek yapıyor. Son 5 asırda yeni tasarımları neden çıkarmayı başaramadık?

Kubbe ve minare, bizim şehirlerimizin ibadet sembolleri. Mimari tasarım tercihleri her zaman tartışılmıştır. Kültürel miras geçmişten geleceğe aktarılırken tamamen değiştirmek yerine üzerine koyarak taşınmalı. Günümüz teknik ve malzemelelerini kullanıyoruz. Mimaride eser oluştururken için-

deki fonksiyon belirleyici olabiliyor. Namaz ibadeti-mizde cemaat olma ve mimari tasarım sembolleri. Eğer dünyada cami mimarisi coğrafi yörelere göre sembol ve cazibe merkezi oluşturacaksa, ki öyle olması gerektiğini düşünüyorum, malzeme ve teknik olarak geliştirilerek yapılmak durumundadır.

Yıllarca Kahramanmaraş'ta yaşadınız, şimdi ise İstanbul'dasınız. Kahramanmaraş hem şehircilik hem sosyal yaşam hem de sorunlara eğilme açısından dışardan nasıl görünüyor?

Diğer illerimizle kıyaslandığında hızlı nüfus artışı ile durağan illerimizden farklı dinamiklerle ele alınması gerekiyor. Gelecek vizyonunu gelişim parametrelerini doğru tespitlerle oluşturabiliriz. Kent yöneticilerimizin sosyal, ekonomik ve diğer verile-

ri çok iyi çözümülemesi, ve konusuna göre insan kaynağını başarılı oluşturması kent geleceği için önemli hususlardır. Hızlı gelişimi dışardan daha iyi gözlemleyebiliyoruz.

Kahramanmaraş'ta görev yaparken birden kendinizi İstanbul'da buldunuz, adaptasyonda bir sıkıntı yaşadınız mı?

Hayır. Üniversite eğitimimi bu şehirde aldım. Yabancıysa değilim, ayrıca yeni tanıştığım insanlar paylaşımcı ve takım çalışmasında her zaman destek oldular.

Kahramanmaraş'ta değiştirmeyi çok isteyip de değiştiremediğiniz ya da kazanırmayı hedeflediğiniz bir proje oldu mu?

Çarpık kentleşme maalesef kentlerin ortak sorunu. Sosyal ve kültürel tesisler. Sayılarının artırılması çok önemli. En önemlisi eğitim tesisleri.

Kahramanmaraş'ın şehirleşmesini nasıl buluyorsunuz? Sizce dağınık bir yapılaşma var mı? Kenti yeniden tasarla deseler, sanayi tesisleri, iş yerleri, ofisler, çok katlı ve yatay yapılaşmayı, parkları vb. nerelere konumlandırırdınız?

Kent planlaması günümüzün ve geleceğimizin temel konusu olmak durumunda. Gelecek nesillere nasıl bir yapıyı çevre bırakmamız gerektiği hepimizin ortak sorusu olmalı ve planlamalar bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştirilmelidir. Altılığında bir çok verinin olduğu kentleşme planlaması teknik, hukuk, sosyal ve kültürel, arazi verileri gibi değerlerin işin uzmanlarıncı ve yerel yönetimlerin koordinasyonunda yapılacak işlerdir.

Mimar olarak Kanal İstanbul'a bakış açınız nedir?

Dönem içerisinde her ülkenin kendi geleceği için yaptığı projeler vardır. Bu dönemin vizyon projelerinin tepe noktası olacak proje, mevcut projelerin taçlanması için önemlidir. Tarihi su yoluna alternatif projenin modern kentleşme imkanı ile tamamlanması günümüzün ortak değeri olmalıdır.

Mühendisler ve Mimarlar Kahramanmaraş için bir araya geldi

***Türkiye Mühendisler
Mimarlar Odası Birliği'ne
bağlı oda temsilcilerinden
oluşan İl Koordinasyon
Kurulu, Mimarlar Odası
Kahramanmaraş
Şubesinin ev sahipliğinde
bir araya gelerek,
Kahramanmaraş'ın
geleceğe dönük projelerin-
de daha çok sorumluluk
almaları konusunda fikir
alışverişinde bulundu.***

PROJELERE MÜHENDİS DİSİPLİNİYLE KATKI SUNACAĞIZ

Kahramanmaraş'ta TMMOB'a bağlı oda temsilcilerinin oluşturduğu İl Koordinasyon Kurulu Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesi'nin ev sahipliği ve dönem başkanlığında MADÖ sarayında bir araya geldi. Kahramanmaraş için toplanan mühendisler, kent için oluşturulacak projelere mühendis disipliniyle katkı sunacak, projelerde ilgili kurumlarla gönüllülük esasına göre birlikte çalışmayı hedefliyor.

MESLEK GRUPLARININ ÖNERİ VE ÇÖZÜMLERİNİ MASAYA YATIRACAĞIZ

Basına açık ve kapalı iki oturumda gerçekleşen toplantının açılış konuşmasını yapan Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şube Başkanı ve İl Koordinasyon Kurulu Dönem Başkanı Yunus Emre Kaçamaz İl Koordinasyon kurulunun bundan sonra sahada daha aktif görev alacağını söyledi. Kaçamaz; "Mensubu bulunduğumuz meslek grupları şehirlerin imarı, altyapı, üstyapı, çevre, doğa, afet riski gibi konularda fikir beyan edebilecek öneriler ve çözümler sunabilecek, yaşadığı şehir, topluma ve çevreye sürdürülebilir geleceğine katkı sağlayacak etkinliğe ve teknik donanımına sahiptir.

ORTAK AKLI VE KONSENSUSU BENİMSEYEN ÇOĞULCU BİR YAKLAŞIM

Elbette ki; ortaya koyacağımız çalışmalar ve çözümler şehrimizin, toplumumuzun; dününü, bugünü ve geleceğini kapsamak zorundadır. Göstereceğimiz gayretlerin sonuca ulaşmasını ve başarıya ulaşmasını istiyorsak muhakkak ortak akli ve konsensusu benimseyen çoğulcu bir yaklaşım ortaya koymamız gerekmektedir." Dedi.

İLİMİZİN GELİŞİMİ VE GELECEK NESİLLER İÇİN ÇALIŞACAĞIZ

Kahramanmaraş'ın coğrafi olarak eşsiz bir güzelliğe sahip, sayısız medeniyetin izlerini taşıyan kadim bir şehir olduğuna da vurgu yapan Başkan Kaçamaz konuşmasını şöyle sürdürdü; "Bu güzel şehrin ve vatandaşlarının teknik, sosyal ve ekonomik koşullarının geliştirilmesini, şehrimizin geleceği ve gelecek nesillerinin yaşamına katkı sağlayacak bilgi ve birikimlerin neler olabileceğinin ortaya konulmasını sağlayacak çalışmalar yapılması İl Koordinasyon Kurulunun en önemli görevlerinden biri olacaktır.

OLUŞTURULACAK PROJELERDE AKTİF ROL ALMAK HEDEFİNDEYİZ

Burada ortaya konulacak hedefler doğrultusunda meslek odalarının birlikteliği ve oluşturulan bu kurulun çalışma amacı; ilimizin geleceği ile ilgili yapılacak her türlü çalışmada mühendislerimizin aktif rol olmasında öncü olmak, şehrimiz için oluşturulan ve oluşturulacak projelere meslek disiplinleriyle ilgili teknik desteği sağlamak olacaktır. Meslek odalarının etkin bir şekilde faaliyetlerini sürdürmeleri oldukça önemlidir. Bu çalışmalardan her zaman şehrimizin istifade etmesi için her kurum ve her STK üzerine düşeni yapmalıdır.

İl Koordinasyon Kurulu'nun siyaset üstü bir yaklaşımda olması gerektiği kaçınılmaz ve üzerinde ısrarla durulması gereken bir gerçektir. Genel Merkezlerimizin uyguladığı tepeden inme kararlardan uzak kent gerçekleri üzerinde bir tavır sergilememiz gerekmektedir."

Toplantının basına kapalı olan bölümünde, kurulun çalışma prensipleri, hedefleri ve hangi sürelerde toplanacağı, hangi konularda çalışma yapacağı konusunda fikir alışverişinde bulunuldu. Toplantı basına verilen toplu fotoğrafla son buldu.

Toplantıya Harita Kadastro Mühendisleri, Elektrik Mühendisleri, Peyzaj Mimarları, Ziraat Mühendisleri, Kimya Mühendisleri, Orman Mühendisleri, Jeoloji Mühendisleri, Makine Mühendisleri, Şehir Plancıları, İnşaat Mühendisleri Odalarından Şube başkanları, İl temsilcileri ve yönetim kurulu üyeleri ile Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesinin tam kadro yönetim kurulu katıldı.

Bir komutan savaşa karar verirken arkasındaki askerini düşünür

Bizde yatırımlarımızı bu hassasiyetle yapıyoruz

**12 bin kişiyi aşan insan kaynağı,
2 milyar dolara yaklaşan cirosu ve sahip olduğu değerlerle Kahramanmaraş'ın adını hem ulusal hem de uluslararası piyasada tanıtan Kipaş Holding'in Yönetim Kurulu Başkanı M. Hanefi Öksüz, Tavernaküler Bülten'e tecrübelerini anlattı.**

Öksüz, "Şirketimiz bünyesinde yatırımlarımıza devam ediyoruz. Bir komutan bir savaşa karar verirken arkasındaki askerini görmesi lazım. Bizde şimdi yönetim olarak yatırım yapacağımız zaman gençlere bakıyoruz. Bunlar ne yapabilirler? Onu check ediyoruz." dedi.

Her sayıda olduğu gibi bu sayımızda da Kahramanmaraş'ımızın önemli isimlerini okurlarımız ve üyelerimizle buluşturmaya devam ediyoruz. Bu kez konduğumuz Kahramanmaraş'ta başlattığı sanayi hamlesindeki başarısıyla ününü uluslararası piyasaya yayan, kentin dev firması Kipaş Holding'in Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Hanefi Öksüz oldu. Öksüz ve Gümüşer ailelerinin öncülüğünde kurulduğu 1984 yılından itibaren, üretim ve hizmet anlayışında yüzde 100 müşteri memnuniyetini, yüksek teknoloji kullanımını, çevreye ve doğaya saygılı olmayı, sürdürülebilirliği ve Ar-Ge çalışmalarını temel alan ve kazandığını bu toprağın insanları ile paylaşarak; üretim ve istihdamın yanında birçok alanda yardım yapan, sosyal projeler üreten Kipaş Holding, başarılarına her gün yenilerini ekliyor. Tekstil, lojistik, çimento, kâğıt, enerji ve eğitim gibi 6 ana sektörde 12 bini aşan insan kaynağı, 2 milyar dolara yaklaşan cirosu ve sahip olduğu değerlerle Kahramanmaraş'ın adını hem ulusal hem de uluslararası piyasada tanıtan Kipaş Holding'in Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Hanefi Öksüz, başarılarının sırrını, Kahramanmaraş sanayisini ve hedeflerini Tavernaküler Bülten'e anlattı.

M. Hanefi Öksüz

"İşte İşadamı Öksüz'ün ibretlik tecrübe paylaşımı;

“MARAŞ’IN SANAYİCİSİ MEMLEKETİNE ÇOK BAĞLI”

Kent sanayisinin gelişiminde etkin rol oynadınız, bu süreçte nasıl geldiniz, ne tür bedeller ödediniz? Ayrıca kent sanayisinin ve Kipaş’ın bugününü hayal ediyor muydunuz?

Kent sanayisi de kendi şirketlerimde hayallerimi aştı. Ama “hayallerimizi daha da aşabilir miyiz” o ayrı bir konu. Geldiğimiz noktayı kesinlikle küçümsememiz gerektiğini düşünüyorum. Biz, Türkiye’de sanayinin olmadığı yılları, her şeyin ithal olduğu dönemleri biliyoruz. Bir torna makinası Maraş’a 1950’lerde geldiği zaman herkes tören yapardı. Törene vali bey bile iştirak ederdi ve o torna törenle kamyondan indirilirdi. Memlekette sanayi o dönemde o kadardı.

Son 30 yılda, özellikle rahmetli Turgut Özal döneminde Kahramanmaraş sanayisi büyük bir atılım gerçekleştirdi. Aynı politikayı rahmetli Özal’dan sonraki patilerde izledi. Kahramanmaraş Sanayicisi devletine, milletine çok, memleketine çok bağlıdır. Kolay kolay da dışarıya gitmez. Bizler mesela dışarı gidiyorsak Kipaş Holding’in Kahramanmaraş’a sığmadığı içindir. Mecburen yatırımları oralara yapmak zorunda kalıyoruz. Baraj yatırımları veya jeotermal

yatırımları oralarda sıcak su olduğu için o bölgelere yapmak zorundayız.

Kıllı bölgemizde bizim bir kâğıt fabrikamız var ama ikinci büyük kâğıt fabrikamızı Aydın İlimizin Söke ilçesine kurduk. Çünkü o bölgede hammaddeye ve atık kağıda daha hızlı ulaşıyoruz. Bir yatırımı yapmak için önce rekabet gücünü daha yüksek kılmak yere göre bir yer seçersiniz. Kipaş olarak Kahramanmaraş’ın sanayileşmesi adına Kahramanmaraş’taki sanayicinin kendi şehrine yatırım yapmasının önünü açtık, model olduk. Kentteki iş dünyasının büyük bir bölümü bankalardan ve dışarıdan kredi olarak şehrimiz de yatırıma çevirdik. Ama bakıyorsun diğer vilayetlerdeki bazı varlıklı ve zengin ailelere; İstanbul’a ve Ankara’ya taşınmış. Kahramanmaraş’taki ailelerin çok büyük bir bölümü ise kendi memleketine yatırım yaptı, onun için Kahramanmaraş sanayisi çok gelişti.

“SORUMLULUK DUYGUSUNU GELECEK NESİLLERE AŞILAMAMIZ LAZIM”

Birinci kuşak iş adamları cesaretli tavırlarıyla yatırım yaparak ön plana çıktılar. İkinci kuşakların en belirgin özelliği nedir sizce, onlardan ümitli misiniz?

İkinci kuşak bizim için çok önemli. Belki birçok işadamı kendini ölmeyecekmiş gibi görüyor ama böyle bir şey yok. Allah korusun bir beyne bir pıhtı atıyor tüm hafızayı kaybediyorsun. Bunların hepsi mevcut, hayatta ölümden var, hastalık da var. Bu yüzden buna benzer örnekler çok ve her insanda bir gün ölecek. Bu kadar yatırımı hayata geçirmişsiniz, onbinin üzerinde istihdam var, hem ülke hem kent ekonomisine ciddi anlamda destek veriyorsunuz ve bu sistemin devam etmesi için bizden sonra buraların yönetilmesi lazım. Peki, kim yönetecek buraları? O yüzden ikinci nesil, birinci nesille ne kadar uzun ve etkin çalışırsa, o kadar iyi olur.

Benim üç kızım şuanda çalışıyor, iki de oğlum var. Fabrikada görev almaya gelene kadar zaten bunları toplu yetiştiriyor. Arkadaşları var, üniversiteye gittiler, hocaları oldu, eğitim aldılar. Özellikle teknoloji onları yetiştirdi. Ama bizim dünyamız çok farklıydı. İlk yıllarda ikinci kuşakla ciddi bir çatışma içerisindeydik. Çocuklarımıza iş durumunu anlatırken bizi çok yordular. On yılı aşkın süredir burada çalışan çocuğum var. Şimdi bize yavaş yavaş hayranlık başladı. Çünkü yaşadılar kendileri, illa yaşamak lazım. Ben mesela 12-13 yaşlarında çalışmaya başladım. Bir köy yerinde bir çocuk 5 yaşında hayvanları otlatmaya başlar. Ailenin ekonomisine katkıda bulunmaya başlar.

29 yaşında KİPAŞ'ı kurdum. Şimdi 29 yaşındaki-ne çocuk diyorlar. Bırak çocuk biraz daha hayatını yaşasın diyorlar, olmaz böyle bir şey. Ben çalışmaya 12-13 yaşında başladığımda bize hiç kimse çocuk demezdi. Hata yapsak kızarlardı, sonra da aferin derlerdi. O aferini almak için neler yapmazdık. Gece-leri yine çalışırdık. Dolayısıyla çalışan kesimle gençler arasında büyük bir kopukluk başladı.

İlkokulda bir çocuk, eskiden öğle vakti olduğu zaman annesi babasının yemeğini hazırlar; “oğlum

şu yemeği al, babanın dükkanına götür” der. O çocuk o yemeği alır, babasının dükkanına götürür yanına oturur, babasının müşterilerle konuşmasını dinler ve eğitim alır. Daha sonra o eğitimle hem babasının hem de evinin işlerini yapar.

Rahmetli babam tarım işiyle uğraşırdı ve bende tarımla ilgili her şeyi bilirim. Annem çuvalarla yem alırdı, ben traktörleri kullanırdım. Yani biz ailecek çalışırdık. Şimdi özellikle büyük sanayi kuruluşlarında çocukta böyle bir şeyde yok, farklı bir dünyada yetiştiriyor ve farklı bir dünyaya geliyor. Eğer, onu biz eğitemezsek, bu dünyaya göre alıştıramazsak, yönetemez, bu fabrikalar da batır. Fabrikanın batması sadece kendine değil, ülkenin de zararına. Çünkü burası bir ülkenin fabrikası. Bakın KİPAŞ grubu 11 bin kişiyi istihdam ediyor. Benim babamdan kalma arazilerim var. Allah korusun bu şirket olmasa yine evime ekmeğe götürcek bir iki malvarlığım var ama burada çalışan o kadar insanımız var ki bir tek bu maaşla geçiniyor. Dolayısıyla büyük bir sorumluluk var, bu sorumluluğu bizim de hissetmemiz lazım, bunu gelecek nesillere aşılamamız lazım.

Çok şükür kendi şirketlerimizde şuanda gençlerden 4-5 tane yönetim kurulu üyesi yetiştirdik. Onları gördüğümüz zaman bizim yatırım heyecanımız artıyor. Şuanda da 4 tane büyük yatırıma start vermek üzereyiz. Bir Nişasta tesisi kuruyoruz, Söke'deki kâğıt fabrikamıza bir ek yatırım daha yapıyoruz. Burada tektilde ileride yatırımlarımız planlarımız var. Şimdi bir komutan bir savaşa karar verirken arkasındaki askerini görmesi lazım. Bizde şimdi yönetim olarak gençlere bakıyoruz. Bunlar ne yapabilirler? Ona bakıyoruz. Ailedeki her gençte şirkette çalıştırılmamalı. Yani şirkete faydası, yararı olan, benim oğlum ya da benim kızım değil. Yetenekli olan kimse o yönetmeli. Bunlar çok önemli şeyler.

“DEVLET, ÖZEL SEKTÖRÜN ÇOK GERİSİNDE”

Sizce Kahramanmaraş sanayisiyle paralel bir şekilde gelişti mi?

Sanayicilik kültüründe her sene biraz daha ilerliyoruz ama daha çok noksanımız var. Devlet, özel sektörün çok gerisinde, sanayimiz önceden köy hatlarında elektrikle besleniyordu ve o zaman çok sıkıntılar çekiyorduk. Ürünler hatalı çıkıyordu, elektrikler kesiliyordu, altyapı çok gerideydi. Tabi şehri de geliştiren sanayi. Bir şehre ne kadar çok para gelirse, şehre gelen giden de artıyor. Her ay milyonlarca lira geliyor, bu miktarlar şehirde kalıyor, insanlar iş kuruyor, şehirde ekonomik anlamda bir sirkülasyon oluyor. Bunlar para kazandığı için ev alıyorlar, araba alıyorlar ve şehrin ekonomisine katkıda bulunuyorlar.

Devletimiz her zaman özel sektörün gerisinde kalıyor. Gönül ister ki o da hızlı gitsin. Bürokraside büyük bir hantallık var, yatırımcıları bürokratik formalitelere çok sokmamak lazım. Gereksiz formalitelerle milyon dolarlık yatırımlar uzun süre yatırım buluşmuyor, bu da istihdam, ihracata, üretime katkı vermesini engelliyor.

Biz Kipaş Grubu bir anonim şirketi kurduk ve bu yıl 38 yaşına bastık. Şirketimizi kurduğumuzda devletimiz bize sermaye vermedi, zararımızı kabul etme, kar ettiğin zaman “gelirine ortağım”

dedi. Bugün grup olarak ayda 60 Milyon TL KDV ödüyorum. Günde 2 Milyon TL devlete ödediğim sadece KDV vergisi var. Bu kadar ihracatlar, bu kadar kurumlar vergileri var. Devletimiz özel sektöre buda benim malım diye bakmıyor. Hâlbuki kazanılan paranın yüzde 60'ını devletimiz vergi dilimleriyle alıyor. Yüzde 25 Kurumlar Vergisi ödüyorsun, şirketteki karı ortak olarak alıp cebime koyayım dediğin zaman yüzde 35'de ayrıca bir stopaj vergisi var. Yani şu fabrikanın kazandığının yüzde 60'ı devletin. Buna bir şey demiyoruz, tabiki devletimizin olsun ama özek sektörün önünün açılmasını da sağlamalı.

Diğer bir husus; yoldan geçen adam diyor ki, “Allah bilir bu ne kadar vergi çaldı da bu fabrikaları düzdü” diyor. Yok, öyle bir şey, tüm üretim, satış, sevkiyat hepsi resmi kayıt altında. Bardağın dolu tarafından bakarsanız da bu fabrikaların halka çok büyük desteği var. Devlete büyük vergiler veriyoruz, gençlerimizi istihdam ediyoruz. Sokakta işsiz bir insan devlete yük oluyor ama buraya geldiği zaman hem cebine para alıyor hem de devlete vergi veriyor. Bir kere özel sektöre gereken saygı verilmiyor. Bu saygı şart.

*Sektörel çeşitliliğin önünü
açtınız; Hangi sektörlere
ağırlık veriyorsunuz;
Türkiye genelinde
Pazar payınız nedir?*

Kipaş Holding'de bugün 8 tane sektör var. Zaman zaman bazı sektörlerimiz daha da öne geçiyor, şuanda tekstilden sonraki işletmemiz kâğıt. Çimentoda iyiyiz, enerjide iyiyiz. Yeni Kipaş yatırımıyla belki kâğıt, tekstilin öne geçebilir ama tekstilde en büyük grubuz. Entegre tekstil sanayiinde en büyük firmayız. Ben sanayinin her alanından keyif alıyorum. Benim böyle bir yaratılışım var. Yurt dışına gideyim, bir şeyi çok beğeneyim sonra diyorum ki ben bunu neden Kahramanmaraş'ta yapmayayım, neden Türkiye'de yapmayayım. Biz bunun daha iyisini yaparız diye hemen heyecan duyarım.

*Ortaklık açısından
Türkiye'de örnek birisiniz,
çocuklarınız bu konuda
hangi aşamada?*

Çocuklarımız da aynı zihniyeti taşımak zorundalar. Biz de hiçbir zaman "ben" olmaz, biz olur. Ortaklıkla yönetimi biz ayırırız. Yönetimi en yetenekli kişiler yapar, yönetimden doğan haklarını, maaşlarını alırlar, ortaksa gelir seçimde, yönetim kurulu seçiminde oyunu kullanır, karlanırsa da gider karını alır. Ben ortağım, ben yöneteceğim diye bir şey yok.

*Kentin gelişmesi noktasında
STK, bürokrasi ve siyaset me-
kanizması birlikte işliyor mu?*

Maalesef bu istenilen düzeyde değil. O yüzden çok daha kıvrak ve çok daha dinamik olması lazım.

*Kipaş Holding turizm sektöründe neden yok?
Kahramanmaraş sanayicileri turizm ve hizmet sektörüne
çok sıcak bakmıyorlar, bunun nedeni nedir?*

Türkiye'de turizm genelde denize sahili olan kentlerde gelişti. Yavaş yavaş yaylacılık kültürü başladı. Kahramanmaraş'ta sanayinin kurulduğu yıllarda, sahili olmayışı nedeniyle bu sektör burada pek gelişmedi. Tabi bundan sonra gelişebilir. "Siz girer misiniz?" dersanız ben bu seviyeden sonra turizm sektörüne kolay kolay girmem çünkü benim gözüm büyük, ağır

sanayide. Bizim Hala yapmamız gerekenler var. Şimdi biz jeotermal elektrik üretiyoruz. Bu işte gerçekten çok büyük jeotermal sulara ihtiyaç var. Maraş'taki sularla pek olmaz bu. Bizde her kuyu saatte 400 ton su verir. Bir de bizim derecelerimiz 180 derecelerde, buralardaki suların dereceleri 40-50 civarında.

*Pandemi sizi üretimde radikal kararlar almaya itti mi,
üretim portföyünüzde değişiklik oldu mu?*

Pandemi bazı sektörleri ön plana çıkarttı, bazı sektörlerde de zararları oldu, özellikle turizm ve hizmet sektörlerine olduğu

gibi, tekstilde ise ihracata dönük ürünler ürettiğimiz için çok etkilanmedik. Şuanda da mevcut sektörlerimizin hiçbirinde sıkıntı yok.

Kahramanmaraş'ın en beğendiğiniz kültürü sizce nedir?

Mutlaka ve mutlaka kültürümüzü, bakış açımızı olumlu yönde değiştirmemiz lazım. Toplumda insanlarımız kadınlarımıza daha saygılı olmalı, birlik ve beraberliğe önem vermeliyiz, beni değil bizi ön plana çıkarmalıyız. Maraş deyince hepimiz tek birlik ve tek

akıl olmalıyız. Kendi işlerimiz ve kendi menfaatlerimiz hep bunun arkasında olmalı. Bunu civarımızda iyi başarmış illerimiz var. Kahramanmaraş'ta bu konuda biraz daha mesafe kat ediyoruz. Sanayinin gelişmesiyle daha da önemli olacaktır.

Nilüfer CANPOLAT
Mimar

Cami mimarisine çağdaş ve alışılmadık bir yorum: Sancaklar Camii

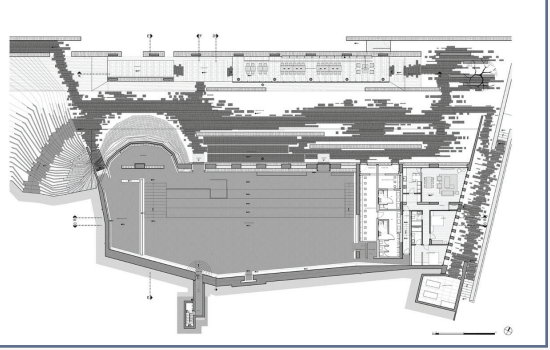
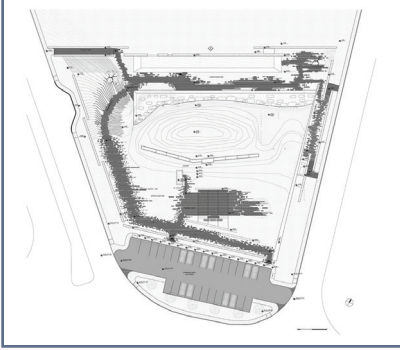
Sancaklar Cami, 2013 yılında Emre Arolat Architecture (EAA) tarafından Büyükçekmece Gölü'ne bakan arazi üzerine inşa edildi. Geleneksel Osmanlı mimarisinden uzak, günümüz inşaat teknikleriyle tasarlanan Sancaklar Cami, alışık olduğumuz klasik cami mimarisinin aksine modern mimarisi ile dikkat çekiyor.

Türkiye'de cami mimarisi hakkında en çok konuşulan, bir türlü üzerinde uzlaşılamayan, toplumu yapay siyasi ve kültürel konumlar almaya zorlayan tek yapı türüdür. Bir tarafta caminin modern ve yenilikçi bir çerçevede ele alınmasını savunanlar, başka bir tarafta İslami/milliyetçi sosla ideolojik bir nesne olarak geleneksel camileri kopyalayan siyasi erk, diğer tarafta tüm bu tartışmalardan habersiz apartman tepelerine cami konduranlar..

İslam inancına göre yeryüzü, ibadet mekanı (mescit) kılınıştır. Bu temel bilgidен yola çıkan mimar, ibadet etmenin esas gereksinimlerini baz alarak yapıyı tasarlamıştır. Namaz kılınacak mekanın herhangi bir biçimsel kuralı olmadığı için hedef, ibadetin saf ve ruhani temeline inmektir. Böylece, alışlageldik biçim normlarından uzak olan tasarımıyla Büyükçekmece Yeraltı Camii, serbest bir forma kavuşmuştur.

Sancaklar Camii, etrafı kısa boylu duvarlarla çevrili geniş bir arazide bulunmaktadır. Duvarlar aşıldığında içeride, ana kütleyle göre nispeten ön plana çıkan dikdörtgen bir minare göze çarpmakta. Bu minare, duvarların ötesinden de iç kısından da en net okunabilen biçim. Ek olarak, dışarıdan bakıldığında bu yapının bir camii olabileceği fikrini uyandıran tek unsur da yine bu minaredir.

- Yapının dış cephesi doğal taşlar ile kaplıdır. Dış
- cephe gibi iç mekan da oldukça sadedir. İçeriye
- girmek isteyen misafirler, bulundukları kottan aşağı
- inmek durumundalar. İç mekanda "Vav" cephesi di-
- şında herhangi bir işaret veya yazı göze çarpmıyor.
- Öyle ki, kible duvarına olan yönelimin vurgulanması
- için, sadece tavandan açılan yarıklar yardımıyla
- doğal ışık kullanılıyor. Bu ışık ise ibadetin ruhsal do-
- yumunu arttırmaya yöneliktir. Ayrıca kible duvarın-
- daki ışığın şiddetinin, boyunun, yöneliminin sürekli
- değişmesi de zamanın akışını hatırlatmaktadır.

Klasik Osmanlı ve Selçuklu tarzı camilerden farklı bir tasarıma sahip olan caminin ilk göz çarpan detayı kubbesiz oluşuyla birlikte yapının yeraltı yapısı olduğu hissi vermesidir.

Sancaklar Camisi bulunduğu topoğrafyayı kullanarak, yavaşça onu değiştiren ve çevresiyle dengeli bir ilişki içerisinde kütle kazanan bir mimari dile sahiptir. Eğimli bir yamaçta mekânın üst örtüsünün caminin ana giriş alanı olarak kullanımı, merdivenlerle alt avluya iniş ve mekânların eğime gömülmesi alışılmış cami mimarisinde olmayan bir kurgudur. Yapıya yaklaşırken yalın dikdörtgen bazalt taş örgü camii minaresi ve kaba yonu taş bahçe duvarları sizi karşılar, insan ölçeğinde ve mütevazı bir yere girmekte olduğunuzu size fısıldar.

Alt avlu ana cami mekânına, yönetim ofislerine, kütüphaneye ve diğer kullanımlara açılmaktadır, ayrıca bir stilize şadırvanı da içerir. İstanbul'un keşmekeşinden uzak gürültünün olmadığı bu yerde ağaçların ve çayırın hissettirisi duyarsınız. Bundan dolayı caminin tamamlanmış insanı bu dünyadan başka bir boyuta sürükleyen bir sessizlik ve dinginlik hâkimdir.

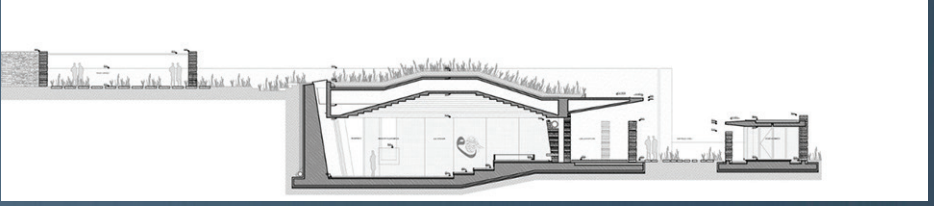
Kapalı alanı 700 metrekare (toplam alan

1300 metrekare) olan Sancaklar Camii'nde aynı anda 650 kişi ibadet edebilmektedir. Açık alanlar ise (avlu, bahçe, cenaze töreni alanı) yamaçta bulunduğu doğal bitki örtüsünün içinde bir kır peyzajı konseptinde tasarlanmış ve yapılmıştır. Toplamda 16 bölümü olan yapı, esasında kuzey tarafındaki idari bina ile kütüphane yapısı ve güney tarafındaki cami yapısı olmak üzere iki önemli kısımdan meydana gelmektedir. Bu iki yapının ortasında ise avlu bulunmaktadır. Avluya üst kottan iniş, basamaklarla caminin beden duvarı yanından olmaktadır. Caminin ana mekânının arkasında ise abdesthaneler ile camide görevli olan imamin evi bulunmaktadır.

Caminin içine girdiğinizde gözünüze ilk çarpan özelliklerinden biri de kible duvarına (mihrap duvarı) doğu olan basamaklı eğimdir. Klasik camilerde olan düz zemin ve çok az olsa da kible duvarına doğru olan artan biçimdeki eğim burada tam ters yöndedir. Bu şekilde cami içine giren ziyaretçilerin veya ibadetini yapmak isteyenlerin kible duvarına doğru yaklaşmak yerine camiye girer girmez istediği yere oturması planlanmış olup bu amacında da başarıya ulaşılmıştır.

Mimar Emre Arolat'ın tasarımı olan Sancaklar Camisi, yapıldığı günden itibaren birçok ödül almıştır. Özellikle sade tasarımı ve topografya ile bütünleşen kütlesi ile dikkat çeken bu tasarımın İslam inancının özünden yola çıkılarak kurgulandığı bilinmektedir. Bu zamana kadar hakkında toplumun birçok tabakasından çok farklı eleştirilere sebep olmuş olsa da ibadete açıldığı günden beri hala önemini ve farklılığını korumaktadır.

Kuran'da geçen İsrâ suresinin **"Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, yeri yaramazsın, boyca dağlara ulaşamazsın"** ayeti mimar Emre Arolat'ın bu tasarım için çıkış noktası olmuştur. Mimar bu başlangıç kavramı ile bugüne kadar yapılan camiler ve bu camileri yapan mimarlar ile yarışmayarak mütevazı bir eser tasarlamış, işverenin de projeye inanması ve tamamen desteklemesi sonucu uygulama istenen kalitede tamamlanmıştır. Sancaklar Cami 2014 yılında hizmete açılmıştır.

Sancaklar Cami'nin Aldığı Ödüller

Mimarisi ve tasarımı ile sadece Türkiye'de değil tüm dünyada modern camiler listesinde ilk sırada olan Sancaklar Camisi henüz yapım aşamasında iken yani açılmadan önce ödüllere aday gösterilmeye başlamıştır. 2014 yılında ibadete açılan cami 2011 yılında Barselona'da yapılan Dünya Mimarlık Festivali'nde Geleceğin Projesi ödülünü almıştır. 2013 yılında ise Singapur'da yapılan Dünya Mimarlık Festivali kapsamında Dini Yapılar kategorisinde Dünya Birincilik Ödülü almıştır.

2014 Yılında da Mimarlar Odası Ulusal Mimarlık Ödülleri'nde Yapı Ödülü'nü almıştır. Bir yıl sonra 2015 yılında Londra Tasarım Müzesi'nin düzenlediği 'Yılın Tasarımı Seçkisi'nde finalist olmuş olan Sancaklar Camisi yine aynı yıl Mies Van Der Rohe Avrupa Ödülleri'nde en iyi 40 yapı arasında bulunmaktadır. 2016 yılında WAC (Dünya Mimarlık Birliği) tarafından 'Yılın En İyi Dini Yapısı' Ödülü'nü de almıştır. Ayrıca İngiltere Mimarlar Enstitüsü (RIBA) tarafından, 2018 yılında RIBA Uluslararası Mimarlık Ödülü başvuruları arasındaki en iyi 20 yeni yapı arasında yer almış ve Mükemmellik Ödülü verilmiştir.

‘Kahramanmaraş’ı ancak ortak akılla marka şehir yapabiliriz’

Tavernaküler Bülten’de ağırladığımız Türkiye’nin en güçlü iş kadınlarından biri olarak görülen ve adeta Kahramanmaraş’ta kadın hareketini başlatan Nazlı Ceylan Balduk Kurtul, Birincisi ortak akıl kahramanmaraş’ta maalesef zayıf. İkincisi sosyal açıdan yaşanabilir bir kent değil. Yani neredeyse 5 yıldızlı zincir otelimiz ya da bir konak otelimiz yok. Marka şehir haline gelecekse ortak akıl kurumsal çalışmalar yapılması lazım. Ticaret ve Sanayi Odası tek başına bu işin altından kalkamaz. Herkes bir araya gelecek ve elindeki imkân neyse onu ortaya koyacak. İşte Kahramanmaraş ondan sonra Hatay gibi Gaziantep gibi ünlü bir marka şehir olacak” dedi.

Başarıları ve projelerini anlatırken kelimelerin bile eksik kaldığı, alınması oldukça zor bir ünvan olan ‘Türkiye’nin en güçlü iş kadınlarından biri’ ifadesinin en önemli örneği olarak başarılarına her geçen gün yenisini ekleyen Nazlı Ceylan Balduk Kurtul’u bu sayımızda sizlerle buluşturuyoruz.

Nazlı Ceylan Balduk Kurtul Kimdir?

Kahramanmaraş doğumluyum, Liseyi Çukurova Elektrik Anadolu Lise-si'nde okudum. Daha sonra İstanbul Bilgi Üniversitesi İşletme bölümünü ta-mamladım. Nazar Tekstil Yönetim Ku-rulu Üyesiyim. Ayrıca, Nazlı Ceylan adı altında kendi markam var. Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Üyesiyim ve Kadın Girişimciler Kurulu başkanı-yım. Ticaret Odası'nda Turizm Komisyo-nu'nu yönetiyorum.

Kahramanmaraş'ın bir dönemine damga vuran Ticaret ve Sanayi Odası eski Başkanı Mehmet Balduk'un kızı olarak babasından aldığı bayrağı en iyi şekilde taşıyan Nazlı Ceylan Balduk Kurtul, babası gibi Kahramanmaraş'a artı değer kazandırmak için var gü-cüyle çalışıyor. Henüz 25 yaşındayken Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği Yönetim Kurulu Üyesi olan, geçen süreçte kendi konfeksiyon atölyesini kurduktan sonra kendi ismini taşıyan markasını oluşturarak moda sek-törüne iddialı bir giriş yapan Kurtul, 2017 Yılında kurulan Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası (KMTSO)

Kadın Girişimciler Kurulu (KAGİK) Başkanlığı'nı da başarıyla sürdürüyor. 2018 yılında KMTSO Yönetim Kurulu Üyeliğine seçilerek odanın yönetimi-ne giren ilk kadın unvanını da alan Nazlı Ceylan Balduk Kurtul, özellikle Kahramanmaraş'ta turizmi geliştirmek ve kentin gastronomi değerleri-ni ön plana çıkarmak için dur durak bilmiyor. Kahramanmaraş'a artı değer kazandırma noktasında idolü babası Mehmet Balduk'un yolunda hedeflerine emin adımlarla ilerleyen, bunun yanı sıra iyi bir anne ve başa-rılı bir iş kadını olarak genç yaşta bir-çok başarıya imza atan Nazlı Ceylan Balduk Kurtul ile yaptığımız söyleşiyi sizlerle baş başa bırakıyoruz.

Kadınların Kahramanmaraş'ta gerek siyaset, gerek STK, gerek iş dünyası olsun cinsiyet eşitliği sizce ne durumda?

Kadınlarımızın cinsiyet eşitliği sadece Kahramanmaraş, Türkiye ya da Anadolu'da değil, tüm dünyada büyük bir problem. Bununla ilgili ciddi çalışmalar yapılıyor. Özellikle odalar birliğimiz cinsiyet eşitliğinde ciddi çalışmalar yapıyor. Tabi biz bununla ilgili Kahramanmaraş'ta ne yapabiliriz? İki kadın üyemiz, ayrıca ben Ticaret Ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu üyesiyim. Bir tanede milletvekilimiz var. Kadınlarımızın STKlardaki temsil oranını arttırmamız gerekiyor. Bunu da tabi el birliğiyle yapabiliriz. Bunun içinde erkek rol modelleri çok önemli çünkü benim eşim, benim babam, benim kardeşim bana yol açıyorsa, diğerinin babası da aynısını yapıyor. Onun kızı bunu yapıyor deyip ondan örnekte alabiliyor. Maraş kapalı bir şehir, gözüyle görmeden çok fazla bir şeyler yapmaya çok cesaret gösteren bir şehir değil. Bu sebepten dolayı erkek rol modellerde önemli, bizlerde kadınların her zaman bir şeyler var edebildiğini ispatlamamız gerekiyor.

Kahramanmaraş'ın şehircilikte gelişmişliğini nasıl görüyorsunuz?

Bölgemizden yola çıkarsak bana göre en yaşanabilir kent Kahramanmaraş. Doğasıyla, yüzölçümüyle, insanıyla, çok göç almaya bir şehiriz biz ama maalesef bunun kıymetini çok bilemiyoruz. Bir Antep gibi bir birimize tutkunluğumuz çok yok. İnsanlarımız ve gençlerimiz sosyal hayattan dolayı şehrimize çok az sayıda genç dönüyor ama Gaziantep böyle değil. Hani tavuk mu yumurtadan yoksa yumurta mı tavuktan diye bu kısır döngüyü kırmamız gerekiyor. Bunu da ancak gençlerimiz ve bizler yapabilir.

Kahramanmaraş sosyal yaşam açısından hangi durumda? Daha iyi olabilir mi?

Kahramanmaraş'ta sosyal yaşam açısından turizmi canlandırmamız gerekiyor. Turizm sadece hepimizin vakit geçireceği alanlar değil aynı zamanda Maraş'ın ekonomisine çok ciddi değerler kazandıracak bir şey. Maraş maalesef sosyal yaşam açısından yaşanabilir bir kent değil. En azından üniversitemiz bir ivme kazandırsa da, gençlerin gelip burada üniversite okuyup çalışma hayatına dahil olmaları gerek. Gençlerin yurtdışın-

da veya şehir dışında eğitim aldıktan sonra Maraş'a dönmesi gerek. Bunun içinde Maraş sosyal yaşanabilir bir kent olması lazım ama maalesef o kadar fazla değerimiz varken hiçbirini ön plana çıkartmıyoruz. Maraş yeni yeni kabuğunu kırmaya başladı. Umarım bizim çocuklarımızda güzel, yaşanabilir bir Maraş emanet edebiliriz çünkü doğasıyla, havasıyla tarihi ve kültürüyle Maraş gerçekten güzel bir şehir.

Kahraman- maraş'ta kadın olmayı nasıl tarif edersiniz?

Babamın, eşimin ve kardeşimin desteklerinden dolayı ben çok şanslı bir kadınıyım. Önü kesilen ve büyük mücadele içerisinde bulunan birçok kadınıyız var. Kadın olmak Türkiye'de ve Anadolu'da her halükarda zor ama ben bunu kırdığımı düşünüyorum. Ben, erkek egemen bir şehir olan, sanayicilerin egemen olduğu bir şehirde Ticaret ve Sanayi Odası'nda Kadın Kurulu'ndaysam ve bu bir ilke, benden sonra da bu artacaktır diye düşünüyorum.

rum ki böyle olduğunu varsayıyorum. Çünkü konuştuğum bütün gençler, kadın ve erkek gençlerin hepsi benden sevgiyle bahsediyor. Bende buna layık olmak istiyorum çünkü onlara bir örnek olacağımı düşünüyorum. Bir kadın beni örnek alsa erkek genç girişimcimiz eşini bu şekilde yönlendirse, bir kişi, iki kişi Maraş'ta kadınların var olduğu bir şehir olur. Dünya da kadınlar ne kadar bir şehir de ya da bir ülkede varsa ülkenin gelişmişlik düzeyi artıyor.

Kahramanmaraş'ta bir ağabey mi olması gerekiyor sizce?

Aslında kurumlar gerçekten biri biriyle ortak akılla çalışsa bir ağabeye ihtiyaç yok ama hiçbir zaman öyle olmamış Kahramanmaraş'ta. Babam bu konu da Kahramanmaraş'ta mütevacı olmayacağım ama gerçekten ağabeylik yapmış ve Maraş'ı bir yerden bir yere taşımış. Turizm açısından da bir yere taşıyacakları anda babam bıraktı ve Maraş'ta özellikle

turizm açısından olduğu yerde kaldı. Sanayicilerimiz gün geçtikçe yatırımlarını arttırıyor, Maraş'ın ekonomisi büyüyor evet ama sadece sanayiyle kent büyümüyor. Turizm de bunun çok önemli bir noktası. Yaşanabilir halde olması için turizmin ön planda olması gerekiyor. Bu konuyu Mimarlar Odası da biliyor, bu yüzden şehrimizin güzel bir şehir olması lazım.

KENTİN İÇ ANA SORUNU NEDİR SİZCE?

İlk önce ortak akıl olarak hep beraber hareket etmemiz lazım. Odalarımızla, milletvekillerimizle, siyasetçilerimizle, belediyele-
rimizle yapmaya çalışıyoruz ve yapıyoruz ama bunun bu kadarla kalmaması lazım. Birincisi bu ortak akıl Maraş'ta biraz zayıf. İkincisi Maraş yaşanabilir bir kent değil sosyal açıdan. Yani neredeyse 5 yıldızlı zincir otelimiz bile yok Maraş'ta. Konak otelimiz yok. Dul-kadıroğlu beyliğinin merkezi olan Kahramanmaraş'ta bunu popüler edebileceksen, bizim bir tane konaklanacak konak otelimiz yok.

Kentin Gastronomisinin tanımında nasıl bir rol üstleniyorsunuz?

Bizim çalışmamız var. Gurmeleri davet ettik. Gurmelerden gelenlerden bir tanesi mesela dünyaca ünlü, Lecordon Bleu aşçılık okulunun Türkiye direktörüydü. Bunu neden davet ettik? Bizim sumak ekşimiz, bizim tarhanamız, bizim dondurmamız, biberimiz nasıl olurda o menüye dahil olabilir de, bu ürünler evrenselleşebilir dedik. Lecordon Bleu'nun menüsüne giren bir ürün kaç kişiye ekmek sağlayacak burada.

O yüzden de direktörü davet ettik. Gelen gurmeler inanmadılar, Maraş tarhanasını üç tane şef restoranında kullanacaklar. Bu da bunun tüketilebilirliğini arttıracak. Ticaret ve sanayi odası olarak turizme tohum ekıyoruz. Umarım 3-4 yılda da bunun meyvesini toplayacağız diye düşünüyorum. Şimdi seyahat yazarlarını davet edeceğiz.

Türkiye'deki ulusal kanalların editörlerini ve seyahat yazarlarını davet edeceğiz, onlarla rota planlayacağız. Kahramanmaraş'ta artık gezi rotasına dâhil olacak diye düşünüyorum. Bu yüzden bölgeden ayırmamız için doğayı ön plana çıkarmamız lazım, çünkü biz gastronomide Hatay ve Antep ile rekabet edemeyiz ama doğamızla rekabet ederiz. Bu yüzden de bu konuyu ön plana çıkarmamız lazım.

Kent sanayisinin en büyük sorunlarından biri marka çıkaramamak, sizce neden?

Öncelikle Maraş'ta bir metal mutfak eşya markası kesinlikle olmalı çünkü büyük markalar sosyal üretim yapıyor neden çıkmasın? Maalesef sanayiye ağırlık verildiği için sürümden kazanma derler ya hani toplu üretime tercih edildiği için marka için uğraşmak biraz zor geliyor. Ayakkabıda üretimimiz çok fazla bir kadın ayakkabı markası neden çıkmasın? Tekstilde Piserro var evet ama bir iki tane daha neden çıkmasın? Altında keza Türkiye'de ilk sıradayız yine yok. Markalaşma çok zor bir süreç ama iki yol var önümüzde. Ya fason üretimi büyüteceksiniz, en büyük üreticilere fason üreteceksiniz ya da kendiniz bireysel marka yatırımı yapacaksınız. Bu insanın tercih etme şekli. Ben ilk başta kendi markamla çalışırken önemli bir marka bana üretim teklif etmişti ama ben oturdum hesap yaptım, dedim ki; ben buna harcayacağım zamanda kendi markamın üretim yapmak istiyorum dedim. Belki öyle yapsam daha büyüyecektim. Belki daha fazla sipariş alacaktım ama ben bu yolu seçtim. Diyorum ya hani şirketler stratejik bir planlı ama olmalı mı olmalı. Çok zor bir şey değil aslında ama nedense insanlar ürküyorlar çünkü markalaşmanın çok ciddi bir pier masrafı var. İnşallah olur ama marka çıkarmanın dışında şehir olarakta markalaşmıyoruz. Bir biber markamız yok. Sumak ekşisi markasını ben çıkartıyorum inşallah önümüzdeki günlerde. Onun da çalışmalarını bitmek üzere. Tarhana markamız var Haşıroğlu, neden ikincisi olmasın? Dondurma markamız Mado'nun yine öncülüğü var. Piserro gibi bu işe gönül veren markaların çıkması gerekiyor çünkü Kahramanmaraş gerçekten bir tekstil şehri.

Dilara
Yönder
Baltacı

Nazlı Ceylan
Baldur Kurtul

Kahramanmaraş'ın tanıtımı ve turizminin gelişmesi için yaptığınız çalışmalar var; bu uğurda paydaş kurumlar veya firmalar üzerine düşeni yapıyor mu?

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyemizden maddi olarak değil ama manevi olarak desteklerini hiçbir zaman geri çevirmedi. Yine valimizden öyle istediğimiz zaman geri çevirmiyorlar ama maalesef bedelsiz yapılamıyor bu işler. Kendi tanıdığım insanları getiriyorum. Ufak bir maliyetle, uçak biletli, konaklamayla bu işi çözüyoruz ama bu nereye kadar böyle devam edecek. Bir şekilde bu işin markalaşması için bir bedel ödenmesi lazım. Marka şehir haline geleceksek bunun kurumsal çalışması yapılması lazım. Ticaret Odası tek başına bu işin altından kalkamaz. Dediğim gibi

herkes bir araya gelecek ve elinde imkân neyse onu ortaya koyacak ve ondan sonra Kahramanmaraş, Hatay gibi Antep gibi ünlü bir marka şehir olacak. Çünkü markalaşma artık şehirde de çok önemli. Oda olarak çok güzel işlere imza atıyoruz. Sektörel eşleşmeler adı altında bir program düzenledik. Maraş'ın dört ana sektörünü seçtik. Birincisi gıdada biber, tarhana, ikincisi metal mutfak eşyası, üçüncüsü ayakkabı ile altın ve tekstil yapacaktık ama pandemiye denk geldi. Sosyal medya da popülaritesi çok yüksek olan bir influencerle, o sektörün markası olmuş bir şirket sahibini davet ettik.

**Nilüfer
Canpolat**

Süleymanlı'da gerçekleştirmeyi düşündüğünüz proje ne aşamada?

**Maraş'ın 16 tane tarihi
kültürel değeri nerede
derseniz, Süleymanlı'da.
Orada bir taşla üç kuş
vurmuş olacağız. Orayı
turizm köyü haline ge-
tirmek için proje hazırli-
yoruz. 16 tane eserinde
tescilini sağlayacağız.
Bu konu için mimarlar
odasından da yardım
isteyeceğiz. Güzel bir
proje bizleri bekliyor.**

Germanicia hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ben ilk yönetime geldiğim dönemden itibaren Germanicia'yı nasıl ilerletebiliriz diye araştırma yapıyorum. Çünkü 2008 yılında Ticaret Odasının iki tane kamu-laştırılmasıyla Germanicia hareketi başlamış. Maalesef ondan sonra çok ciddi bir ivme kat edilmemiş. İki tane cam teraslı yer yapıldı evet ama bu yetmez, koskoca alan. Benim yakın bir arkada-şım Göbeklitepe'ye danışmanlık yaptı. Göbeklitepe sürecini onlar yaptılar. Ben o arkadaşımı davet ettim Maraş'a. Toplantı yaptık ve o toplantıdan çıkan ortak akıl şu şekildeydi; bu kadar büyük alanla uğraşmamız mümkün değil. Sürekli kapı çalınıyor, kamulaştırma imkânsız ve bize zaman kaybettiriyor. Bunca yıl kaybetti-ğimiz zaman nasıl hızlandırabiliriz. Bir tane ring alanı yapalım dedik. Büyük bir alanın kamulaştırılması- nı hayata geçirelim. Ondan sonra yapılan o cam teraslı yerlere satıl koyalım ve biraz ilerisine sosyal alan yapalım dedik. Bu yüzden iki tane kamulaştırılması olan yer-lerin etrafındaki dört tane evi de kamulaştırdık. Sağ olsunlar bunu da devlet erkânımız yaptı. Bizde Ticaret Ve Sanayi Odası olarak DOĞAKA desteğiyle oraya proje hazırlıyoruz. Orayı cam teraslı ha- line getireceğiz diğerlerine benzer ama biraz daha farklı olacaktır diye düşünüyorum. Aldığımız desteğin bir kısmıyla da diğer de-diğimiz alanı yapacağız. Bu şekilde Germanicia'nın en azından turist gelebilir hale geleceğini düşün- yoruz. Türkiye'nin en büyük açık hava alan müzesi olabileceksen maalesef kamulaştırılması çok ciddi sürecek ama böyle yaparsak şehrin ekonomisine çok ciddi katkı sağlamış oluruz.

Karaca ile Ömür Akkor geldi sektörel eşleş- melere. Ayakkabıda FLO'nun sahibi Meh- met Büyükekşi ve ayakkabı markası Nur Bilen Yavuzer geldi. Biber ve tarhanada Ender Saraç geldi. Bundan sonra dördüncü ve beşincinin devamını getire- ceğiz inşallah. Simsırmayla ilgili güzel çalışmalar yaptık. Kolek- siyon hazırlayıp bunun dünyaya açılmasını sağlayacaktık ama yine Pandemi'ye denk geldi. Gurme şefleri davet ettik. Otel- ler Birliği Başkanı, Restoranlar Birliği Başkanı, Mutfak Araştırma Derneği Başkanı gibi hepsi kendi alanında duayen isimler. Sofra Dergisi Genel Yayın Yönetmeni, bizim harcadığımız tek bütçe, sofra dergisinde beş sayfa çıktı. Bizim harcadığımız bütçeyle sa-

dece onu yapabiliydik. Sofrada Maraş konuşuldu, restoranlarda Maraş tarhanası, Maraş sumak ekşisi ve Maraş biberi menüye girdi. Lecordon Bleu'da belki bir Maraş günü düzenlenecek. Bir restoranda Maraşlı bir Süreyya ablamız Maraş yemeklerini yapacak vs. NTV'de yine halkın mutfağı adı altında bir program yaptırıldım. Cüneyt Asan ve Adnan Şahin'in sunduğu bir programdı. O programda da Maraş'ın bütün yöresel lezzetleri yansıtıldı mesela Antep vardı ilk önde. Şireyi Antep çekecekti çünkü Anadolu Jet'e falan haber yapmışlar Antep üzümü diye. Bende onu duyunca hemen Maraş'ı öne aldirttim, şireyi Maraş'ta çekirdim ve Antep'te çekecek bir şey kalmadı.

Göksun'daki Çerkes Sürgün Anıtı daha sanatsal ve daha özgün olabilir miydi?

Kahramanmaraş'ın mimarisi ve şehir planlaması söz konusu olduğunda elini taşın altına koyarak yapıların daha değerli hale gelmesi noktasında rol üstlenen TMMOB Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesi, geçtiğimiz günlerde Göksun ilçesinin Fındık Mahallesi'nde açılışı gerçekleştirilen Çerkes Sürgünü Anıtı'nı gündemine aldı.

Peki anıt daha sanatsal ve daha özgün olabilir miydi?

Hiç kuşkusuz tüm gelişmiş ülkeler ve şehirler özellikle meslek odalarının yönlendirmeleriyle söz konusu alanlarda doğru ve sürdürülebilir ilerleme kaydediyor. Bunun en gözle görülür alanı ise kuşkusuz şehir planlaması ve ona bağlı kentsel gelişmeler oluyor. Bu noktada ise devreye TMMOB Mimarlar Odası giriyor. Kahramanmaraş'ta ise bu misyonu TMMOB Mimarlar

Odası Kahramanmaraş Şubesi üstleniyor. Mimarlar Odası'nın öneri ve görüş bildirme görevi çerçevesinde daha önce kentin önemli mimari değerleriyle ilgili çalışmalar yürüten TMMOB Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesi, bu kez ise Göksun ilçesinin Fındık Mahallesi'nde açılışı gerçekleştirilen Çerkes Sürgünü Anıtı'nı gündemine aldı. TMMOB Mimarlar Odası Kahra-

manmaraş Şube Başkanı Yunus Emre Kaçamaz, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden Dr. Öğr. Üyesi Ömer Emre Yavuz'a ulaşarak Çerkes Sürgünü Anıtı'nın sanatsal tasarımı ve özgünlüğü noktasında Tavernaküler Bülten'e özel görüş istedi. Çalışmayla birlikte Kahramanmaraş'taki yapıları akademik değerlendirmeye sunarak yerel farkındalığı artırmak hedefleniyor.

İşte Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden Dr. Öğr. Üyesi Ömer Emre Yavuz'un Çerkes Sürgünü Anıtı'na dair 7 maddelik görüşünü sizlerle paylaşıyoruz;

1 Kamusal alana bu türden bir anıt ve meydan düzenlemesi yapılması planlandığında bunun öncelikle bir yarışma ile gerçekleştirilmesi, yarışmanın seçici kurulunun dikkatle seçilmesi gerekmektedir. Seçici kurul tercihan yerel yönetimden ve STK'lardan seçilecek kişilerin (belediyeler ve dernekler) yanı sıra ilgili sanat alanında (heykel) uzmanlaşmış akademisyenler ve kamusal alanda üretim yapan tanınmış sanatçılar, mimar ve peyzaj mimarları, sanat tarihçileri ya da eleştirmenleri gibi konuya hakim kişilerden oluşturulmalıdır.

2 Yarışma (Ulusal ya da Uluslararası) heykel eğitimi almış bu alanda özgün üretimler gerçekleştirmiş sanatçılara yönelik olmalıdır. Ülkemizde heykel sanatçısı ünvanı konusunda bir tanım olmadığı, kime heykeltraş denileceği konusunda bir fikir birliği olmadığı için katılan sanatçıların üniversitelerin güzel sanatlar fakültesi heykel bölümünden mezun olduğuna dair belgeleri ile birlikte özgün yapıtlarından oluşan bir portfolyo ile başvuruda bulunması esastır. Hatta başvuran sanatçıların belli sayıda (en az bir) kişisel sergi açmış olması ve tercihan kamusal alanda üretim gerçekleştirmiş olması koşulları aranmalıdır. Söz konusu yarışma şartnamesi yukarıda söz edilen jüri tarafından oluşturulmalı ve proje konusuna dair istenenler ve beklentiler net olarak tanımlanmalıdır.

3 Heykel ile beraber bir çevre düzenlemesi yapılması durumunda bu düzenlemenin ölçeğine göre gerekirse yarışmaya katılımda heykel sanatçısının bir mimar ile işbirliği içinde ekip olarak katılması daha uygun olabilir.

4 Ülkemizde bu türden projeler sadece belediye yetkililerinin estetik değerlendirmesine bırakılmamalıdır. Eğer yarışma yapılması, satın alma ya da ihale şeklinde edinilmesi düşünüyor ise aynı şekilde yukarıda söz edilen uzmanlık alanlarından kişilerden oluşan bir danışma kurulu olması önerilebilir.

5 Önemli bir diğer unsur da; yarışma olmasının böyle bir proje gerçekleştirecek sanatçının yine yukarıda belirtilmiş olan heykel sanatçısı (heykeltıraş) kriterlerine uygun olması gerekmektedir.

6 Bu değerler doğrultusunda Kahramanmaraş Göksun ilçesi Fındık mahallesinde gerçekleştirilen Çerkez Sürgün Anıtı ve Meydan düzenlemesini incelediğim de bu çalışmanın estetik yönü ile bir heykel sanatçısı tarafından yapılmadığı açıkça görülmektedir. Heykelin en önemli parçası olan el figürünün anatomik olarak hatalı oluşu da bu görüşümü destekler niteliktedir. Bununla birlikte yerden çıkan bir el figürü tercih edilmesinin sebebi anlaşılmamıştır. Bu türden el parçalarına kamusal alanda sıkça rastlanıyor olması da çalışmanın özgün bir eser olmadığını göstermektedir. Çalışmanın çevre düzenlenmesinin de aynı şekilde bir mimar tarafından tasarlandığına dair bir veri görülmediği gibi bir meydan düzenlemesinden de çok uzaktadır.

7 Sonuç olarak bu çalışmanın bir sanat çalışması olmadığını, ülkemizde sıkça gördüğümüz her belediyenin girişinde bulunabilen ve gündemdeki birçok tartışmaya yol açan yöresel motiflerin bir türevi niteliğinde olduğu kanaatindeyim. Söz ettiğiniz gibi bu türden eserlerin tasarım ve üretimlerin daha nitelikli hale getirilebilmesi ancak yukarıda söz edilen aşamaların uygulanması yolu ile gerçekleşebilecektir.

**1924 yılında
Kahramanmaraş'a
yerleşen mübadil
bir ailenin torunu
olan Mesut Başkır,
hayatının yarım
asırdan fazlasını
mimarlığa adadı.
Kahramanmaraş'ı
şehircilik ve
gelişim
noktasında
geçmişten beri
süzgeçleyen Başkır,
izlenimlerini
Tavernaküler'e
anlattı. Hala gün
yüzüne çıkmayan
Germanicia ile
ilgili ise sorumlu
olarak siyasileri
işaret etti.**

Mesut Başkır

Politikacıların hepsinin yakasına yapışmak lazım

İşte Başkır'ın röportajından satır başları;

- "Şuan yapılan battı çıktılar günü kurtarmaktan başka bir şey değil, çok kötü bir çözüm.
- Battı çıktı yapılan bölümlerde trafik gelecek zamanda daha çok sıkışacak.
- Benim geldiğimde Kahramanmaraş'ın imar durumu noktasında en yüksek bina 4 katlıydı.
- Kahramanmaraş'ta planları kalfalar çizer mimarlar para karşılığı onaylardı.
- Yıllardan beri bu havanda bu suyu dövüyoruz.
- Seçtiğimiz politikacılar bizim şehrimize layık hizmet vermiyorlar.
- Ben en çok Hacı Ali Özal dönemini beğeniyorum.
- Erkenez Çayı'nda çocukken çok fazla su yoktu küçük bent çeker içinde yüzerdik. Balıklar vardı, pırlı pırlıdı.
- O kararın çok yanlış bir karar olduğunu hala söylüyorum, bundan sonrada söyleyeceğim.
- Politikacıların hepsinin yakasına yapışmak lazım."
- Tavernaküler Bülten'in bu sayısında odamızda büyük emeği olan Mesut Başkır'ı odamızda ağırlayarak, oldukça eğlenceli bir söyleşi yaptık. Mimarlığa nasıl başladığından yaşadığı zorluklara, geçmişten günümüze Kahramanmaraş'ın imar planlarından, Kahramanmaraş'ın depremelliğine, kentin simgesi haline gelen İl Özel İdaresi'nin yıkılmasından kent içi trafiğe, Germanicia Antik Kenti'nden Kıbrıs Meydanı yayalaştırma projelerine kadar birçok sorumuzu içtenlikle yanıtlayan Başkır ile yaptığımız söyleşiyle sizleri baş başa bırakıyoruz.

Mimarlıkta 52 yılı geride bıraktınız, nasıl başladınız, ne zorluklarla karşılaştınız?

O dönemde bir merkezi sistem vardı, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Güzel Sanatkar Akademisi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nin sınavları ayrıydı. Ben Hukuk Fakültesini kazanmama rağmen gittim İktisat Fakültesine ön kayıt yaptırdım. Neticede İstanbul Teknik Üniversitesi'nin belli olmasıyla hayatımın en heyecanlı anlarından birini yaşadım. O liste gözümün önünde çok titrediydi. Hele ki Mimarlık olunca da çok sevindim. Mimarlık çok istediğim bir meslekti. Şuan olduğu gibi o dönemde de Türkiye'nin önemli üniversitelerinden biri olan İstanbul Teknik Üniversitesinden mezun oldum. 'İstanbul'da mı kalayım, Kahramanmaraş'a mı geleyim' derken babam noktayı koydu. 'Sen ailenin en büyüğün burada sana ihtiyacım var Kahramanmaraş'a gel' dedi. Baba öyle deyince gelmemek olmaz.

Benim geldiğimde Kahramanmaraş'ın imar durumu noktasında en yüksek bina 4 katlıydı. O zaman

ilk 8 katlı Milcan Apartmanı inşaatı 1973'de başlamıştı. Kahramanmaraş'ta o dönemde bir mimar var, 4 katlı binaların projelerini ise kalfalar çiziyordu. Ben ve eşim geldik, kentte 4-5 mimar olduk. Kalfanın biri geldi bana masaya 100 lira koyarak bir proje uzattı ve imzalamamı istedi. 'Niye' diye sor-

duğumda burada usulün böyle olduğunu söyledi. O görüşü değiştirmek için çok uğraştım, hatta başka işleri olan meslektaşlarım kalfalardan imza karşılığı aldığı parayı ek gelir olarak görüyordu. 'Emeksiz kazancın karşısındayım' dedik ve direnerek 1973 yılında Mimarlar Odası Temsilciliğini Kahramanmaraş'a kurduk. O dönem genel

merkezle ve kendi içimizde yaşadığımız sorunlar nedeniyle temsilcilik kapandı. Apartman kültürünün artması mimarlara olan ilgi artınca kalfa inisiyatifinden çıkarak mimarların proje çizmeye başladığı bir döneme geçtik.

Mesut Başkır kimdir, bize kendinizi anlatır mısınız?

1924 yılında mübadele ile Kahramanmaraş'a yerleşen mübadil bir ailenin torunuyum. Lozan Antlaşması kapsamında bizimkiler Manastır'dan Kahramanmaraş'a yerleşmişler. Tabi bugünkü düşüncem ve fikrim Kahramanmaraş'ı seçtikleri için o aileme minnettarlık duyuyorum çünkü Kahramanmaraş gerçekten yaşanması güzel olan, yaşanacak bir şehir. Bugünkü yaşımda İstanbul'a yerleşmiş olmama rağmen her zaman özlemini çekiyorum. Bir Kahramanmaraş sevdalısıyım, sık sık da buraya geliyorum.

1978'de bir imar planı vardı sanırım, sonrasında apartman ve betonlaşma noktasında neler yaşandı?

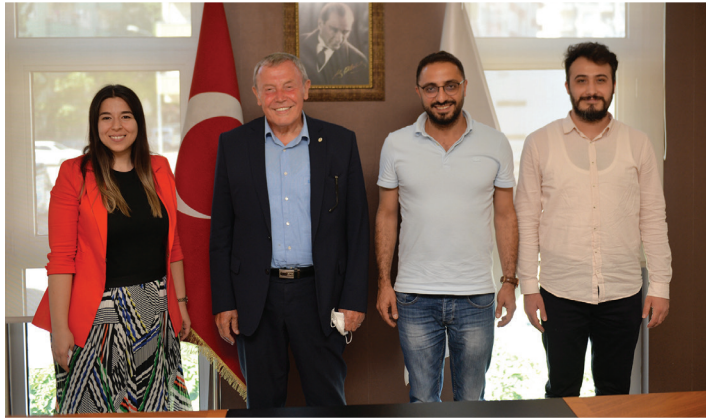
Kahramanmaraş'ın imar planı 1978 yılında Bülent Berkman tarafından yapılmıştı. Ondan önce de lokal olarak bazı yerlerde tadilatlarla 8 katlı binalar yapılmaya başlanmıştı. Kentte en ciddi imar planı Prof. Dr. Bülent Berkman tarafından hazırlanan harika bir plandı. Hiç unutmuyorum, İstasyonun orada kavşak, daha o dönemlerde yonca yaprağıydı. O günü şartlarında o adam orayı yonca yaprağı olarak çizmişti. Şimdi tünel kavşaklarla geçiştiriyorlar maalesef. Şuan yapılan battı çıktılar günü kurtarmaktan başka bir şey değil, çok kötü bir çözüm. Kahramanmaraş'ın bu günkü koşullarına bile o kavşak olan bölgelerdeki aşırı trafik yoğunluğunu görebiliyoruz. Battı çıktı yapılan bölümlerde trafik ileriye doğru daha çok sıkışacak. Bizim trafik için günü birlik değil kalıcı çözümler üretmemiz lazım.

Son yarım asırlık dönemde mimarların sorunlarında sizce bir değişiklik oldu mu?

Sık sık Mimarlar Odası Genel Kurulu'na gidiyorum ama beni en çok etkileyen şeylerden bir tanesi bir arkadaşımız havan ve içinde suyla gelmiş "Biz yıllardan beri bu havanda bu suyu dövüyoruz" dedi. Çok güzel bir tabir bu, biz hep havanda su dövüyoruz, bence değişen hiçbir şey olmadı. Mesleki konuda olsun, kendi aramızdaki konularda olsun, idarecilerle aramızdaki konularda olsun bana göre hatta kötü anlamda gelişme var. İyi yönde hiçbir gelişme olmadı diye düşünüyorum. Bana göre ben ilk olarak kendimizi suçlu buluyorum. Bir kere mimarlar olarak kendi içimizde barış halinde değiliz, yani bir konuda anlaşamıyoruz. Hep bindiğimiz dalı kesiyoruz. İlk önce kendi içimizde anlaşabilmeliyiz.

Mesleğinize o günkü şartlar ve bugünkü şartlarda bakış açısı nasıldı?

O zamanlarda mühendis ve mimarlara daha çok değer verildiğini düşünüyorum. Mühendislik meslek olarak kıymetliydi hatta resmi dairelerde bile mühendisler daha fazla maaş alırdı. O günkü itibarının bugünkünden daha iyi olduğunu düşünüyorum. Bir de sayımız az olunca aradaki insan ilişkileri daha kolay oluyor. Sayı çoğaldığı zaman ilişkiler kopuyor. Yine de insan ilişkileri veya meslektaşlar arasındaki ilişkiler bugünkünden daha iyiydi diye düşünüyorum.

Toplumun ev istediği o günden bu güne nasıl şekillendi? Kentin imar dokusunda ne gibi değişiklik oldu?

İlk başlarda 4 katlı bina, daha sonra apartman sistemine geçildi. Bence apartman sistemine geçiş, şehirlerde mahalle kültürünü ortadan kaldırdı. İnsanların ilişkileri tamamen zayıfladı. Ama son dönemde bakıyorum, müstakil apartmanlardan çok site anlayışına bir takım değerlendirmeler yapılıyor. Bence meslek açısından olumlu olduğunu düşünüyorum. İmar Planlarına site anlayışını yerleştirmek lazım diye düşünüyorum.

Kentin imar planını hazırlayan Prof. Dr. Bülent Berkşan'la yeşil ve sosyal alanlar üzerine bir konuşmamız geçti. Projede çok yeşil alan ve sosyal alanın neden çok olduğunu sorduğumda bana söylediği cevap çok ilginçti; "Biz yeşil alanları ve sosyal alanları çok bırakıyoruz, dönemin yöneticileri o alanları katlediyor. 12 Metrekare koyduk ileriki süreçte 2 metrekareye kadar düşecek, hemen gözlerini yeşil alanlar dikerler ve hepsini tahrip ederler" demişti. Berkşan hocayla yaptığım sohbetin mahiyetini dönemin Belediye Başkanı Mustafa Poyraz'a anlatmıştım, Sayın Başkanla 7-8 defa aracıyla şehri dolaştık ve tecrübelerimi paylaşmıştım.

Mesut Başkır

Sizce Kahramanmaraş altın çağını hangi belediye başkanı döneminde yaşadı?

Ben en çok Hacı Ali Özel dönemini beğeniyorum. O dönemde çok fazla politik de olmamıştı diye düşünüyorum. Zaten Ali Sezal'dan sonraki dönemde de aynı zihniyet Kahramanmaraş'ta iktidar oldu. En iyi dönemin Hacı Ali Özel dönemi olduğunu düşünüyorum.

Birinci derece deprem bölgesi olan kentte sağlıklı yapılaşma var mı?

Bir kere Kahramanmaraş'ın ovasında iki emsalli bir imarın verilmiş olması facia, çok kötü bir durum. Onun dışında küçük sanayide kontrollüğe başladığım zaman o gün çaylak bir mimardım ama içimden eleştirmiştim. Tarım alanlarının sanayiye dönüşmesi konusu çok yanlış. Babam çiftçiydi, o zamanlar dikkatimi çeken bir durumdu, Erkenaz Çayı'nda çocukken çok fazla su yoktu küçük bent çeker içinde yüzerdik. Balıklar vardı, pırlı pırlıydı. Şimdi renkli akıyor, yazık.

Yer altı su seviyesi çok yüksekti, 1,5-2 metre kazdığınız zaman su çıkardı, zaten hen-

dekleri de o yüzden kazarlardı. Yer altı su seviyesini aşağıya çekmek için. Kahramanmaraş bu anlamda dünyanın en önemli yerlerinden bir tanesi ama bugün onları göremezsiniz.

Küçük sanayi sitesinin yerinin yanlış olduğundan her zaman dem vurmuşumdur. Küçük sanayi ve Organize Sanayi Bölgeleri için daha önceden yer tespiti yapılmamış, geliş güzel birinci sınıf tarım arazilerine konuşlandırılmıştır. Küçük Sanayi Sitesi altyapısıyla Türkiye'nin örnek sitelerinden biriydi, bugün bakın vasfını yitirmiş durumda.

Dilara Yönder Baltacı

Organize Sanayi Bölgesi için zamanında yer tespit edilememesi nedeniyle Gaziantep, Kayseri, Adana yolları sağlıklı sollu fabrikalarla doldu.. Daha önceden ana yoldan içeriye 200 metre mesafeye kadar izin veriliyordu şimdi kilometrelerce içeri girilip her yer sanayi tesisleri oldu. Halbuki bunların çok daha önceden yerlerinin isabetli bir şekilde tespit edilip organize alanlarının, küçük sanayi alanlarının tesis edilmesi gerekirdi.

Eşimin Kahramanmaraş Turizm İl Müdürü olduğu dönemde, Kavlaklı OSB ile

ilgili hem baraj kenarında hem hakim rüzgar yönünden, hem de şehre yakın olması dolayısıyla kurulduğu yeri eleştirmişti. O dönem bir milletvekili "bu avrat da şehrin aleyhinde konuşuyor, biz buraya sanayi kuracağız" demişti. O tespitlerin hepsi çok yanlış. En çok da bu ovanın imara açılması konusu ki, babamın baya arazisi var, çok para da ediyor ama imara açılması çok üzücü, ihanet diye de tanımlayabilirim. Ayrıca deprem yönünden fay hattı üzerindeyiz, oranın batmış bir şehir örneği var.

Sizce çevre illerimize baktığınızda kentin gelişimini nasıl görüyorsunuz?

Kahramanmaraş büyüyor ama bence sosyal yönümüz çok zayıf. Seçtiğimiz politikacılar bizim şehrimize layık hizmet vermiyorlar. Daha doğrusu seçmeyi biliyoruz. Burada parti gözetmeksizin söylüyorum. Seçtiğimiz insanlar hizmet konusunda yeterli desteği vermiyorlar ve biz onları da sorgulamıyoruz. Bir kere Kahramanmaraş'taki STK örgütçülüğü olarak da çok zayıfız. Sosyal ilişkilere insanların ayıracakları zaman hemen hemen hiç yok gibi.

STK örgütçülüğü bence para kazanmaktan daha önemli olmalı, Kahramanmaraş'ta bu yönümüz çok noksan. Bunu bir şekilde gidermemiz lazım. STK'ları faal hale getirmek lazım. Sadece Kahramanmaraş için değil, Türkiye'nin STK örgütçülüğü yönünden çok cılız olduğunu düşünüyorum. Örnekleri var, en son Amerikan Başkanının söylediği soykırım olayı. Bizim güçlü bir diasoramız olsa, güçlü STK'mız olsa o lafı söyleyemez o adam.

Kahramanmaraş'a gelince gerçekten doğasıyla, her türlü yer altı zenginlikleri ve insanıyla çok iyi bir şehir ama sosyal ilişkileri çok zayıf olan bir şehir. Bir de tutucu bir şehir, o tutuculuğu üzerinden atması lazım. Tutuculuk derken politikayla alakalı demiyorum, her alanda tutucuyuz. Bunu aşmamız lazım.

Temsilcilikten odaya giden yolda sizin de emekleriniz var, sizin eserinizi içinde oturuyorsunuz şuan, neler söylemek istersiniz?

Temsilciliğin kendi tarafımdan kurulup sonra iptal edilmesinden sonra ben kopmadım. Projeciliği bıraktım ama hep izliyordum odayı. Nitekim ilk kuruluşta Hasan'ın (Kılıçkiran), Timur'un (Aktemur) ya da diğer arkadaşların temsilcilik ve şube olmasında çok büyük katkıları var. Onları asla inkar etmemek lazım. Oda olma sürecinde İstanbul'dan Ankara'ya geldim. Biz tutucu bir şehir olarak görüldüğümüz için bazı çevreler temsilcilikte kalmamızı ve oda olmamızı istemiyorlardı. Orada Kadıköy Mimarlar Odası Başkanı Arif Atılğan'ı gördüm, Atılğan benim sınıf arkadaşımıydı. Sohbet ettikten sonra çıkıp kürsüye; "Ben 40 yıldır göremediğim arkadaşımı gördüm, İstanbul ekibi olarak Kahramanmaraş'a oy vereceğiz" dediler ve bize açık destek verdiler. Oylar 3-4 kere sayıldıktan sonra Ankara ekibinin karşı çıkmasına rağmen bileğimizin gücüyle oda hakkımızı almıştık.

**Son 50 yılda
Kahramanmaraş'ta
modern şehircilik
anlamında ne
değişti? Sizce
kent en başarılı
dönemini hangi
belediye başkanı
döneminde yaşadı?**

Bülent Berkşan'ın yaptığı ilk plana baktığım zaman o planın günün şartlarına göre çok yapıcı olduğunu düşünüyorum. Tekerek yolunun 50 metre genişliğinde düşünülmüş olması bence büyük bir başarıdır. Belediye başkanları dönemini gözden geçirdiğim zaman Hacı Ali Özal döneminin alt yapılar açısından en başarılı dönem olduğunu düşünüyorum. Hacı Ali beyin soy isminin Özal olmasının çok büyük katkısı olmuştur. Rahmetli Turgut Özal'dan baya destek almıştı, kendisi de teknik elemandı, yapıcı bir insan. O dönemde Kahramanmaraş'ta çok güzel alt yapı hizmetleri oldu, planlar da iyice oturmuştu ama Bülent beyin dediği gibi o yeşil alanlar tarumar edildi. Yine de Kahramanmaraş'ın imar planının çok kötü bir plan olduğunu düşünmüyorum.

Bugünkü gündem Özel İdare İş Merkezi, yıkılsın mı- yıkılmasın mı?

Özel İdare Binası yapıldığı dönemde de çok eleştirilmişti. Onu yapan mimar her halde çok güzel bir şey yaptığını düşünüyor. Bir kere fonksiyonel değil. Ama o binanın taşıyıcı sisteminde herhangi bir aksaklık yoksa yıkılmasına karşıyım. Bir takım çözümler üretilebilirken, bir kere milli servet olarak da görmemiz gerektiğini düşünüyorum. Oranın ıslah edilmesi mümkünken neden yıkalım. O binanın o günkü şartlarda da iyi planlanmadığını düşünüyorum, bugün de aynı düşünceyim. Bizim odamızda bu konuda görüş sunuyorsa ki gerekçeleri de vardır muhakkak bence yıkılmadan ıslah edilmesinin daha yararlı olduğunu düşünüyorum. Bu konuda elinizden ne geliyorsa yapın derim, ağırlığınızı koyun. Şehrin çok önemli bir sembolü çünkü. Yıkmadan önce ne yapılacağını tam anlamıyla bilinmesi lazım.

Germanicia Antik Kenti hakkında neler düşünüyorsunuz?

Gelinimin kardeşi Amerika'da yaşıyordu buraya geldi geçenlerde, gezmeyi çok seven bir çocuk. Onun vasıtasıyla gezdik, inanır mısınız ben orada ağladım. Yazık günah yani. O Namık Kemal Mahallesi'nin altı batık bir şehir ve hala çıkarılmaması bu ülkenin politika hatası. Böyle bir değer varsa onu gün yüzüne çıkar Maraş'ın çehresi değişir. Mozaiklerin olduğu alanları koruma altına alınarak çalışmaların hızlanması lazım. Bu batık şehir Anteplilerin elinde olsa bugün her şey daha farklı olabilirdi. O bölgede büyük bir potansiyel var ve bunun bir an önce çıkması için politikacıların yakasına yapışmak lazım.

Kıbrıs Meydanı ile Kahramanmaraş Kalesi arasındaki mesafede yayalaştırma çalışmaları yapılmıştı, siz bu projeyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir kere kale ile Kıbrıs Meydanı arasındaki meydan olayıyla ilgili belki o karar da Hacı Ali Özal döneminde olabilir, oranın düzenlenmesini Antalya'nın Kale içini yapan mimarlar yapmıştı. Ben yine komisyondaydım, o zamanlar tabi genç ve çaylak dönemim. Ben; "buranın mimarı olsam, burada trafiği batırırım" dedim. Bana; "bu adam çok ünlü bir mimar, pişmiş aşa su katma, sesini çıkarma" dediler. O kararın çok yanlış bir karar olduğunu hala söylüyorum, bundan sonrada söyleyeceğim. Bence orda trafiğin batırılması lazımdı. O kadar güzel bir alanki orası, yer altı otopark yapmaya, trafiği çözmeye o kadar müsaitki, ayrıca yer üstü de o kadar doğal bir meydan üretmeye müsaitki anlatamam. Bir yanda Kale, Taş Medrese, Kapalı

Çarşı, Ulu Camii, Arasa Camii saymakla bitmiyor. Trafik alttan gitse, üstü de tamamen yayaya dönük meydan yapılırsa dünyanın en iyi meydanı olur bana inanın. Alta çok güzel otoparklar yapılabilir, üstü de yayalara tahsis edilebilir. Ben hep bunu savundum, ölünceye dek de savunacağım. Kahramanmaraş'ın çok önemli bir konusu bu bence, çözülebilir. Trabzon Caddesi, Azerbaycan Bulvarı ve yukardan gelen trafik akışını düşünüp orada alttan çözüm gayet mümkün. Üst yapılar da gerçekten korunması ve ıslah edilmesi gereken yapılar. Bu çözülebilmeli, çok ümitli değilim ama bunu dile getirmenin vicdani bir yönü var. O battı çıktılar gerçekten günü kurtarmak amacıyla yapılmış, üç beş yıl sonra sorunlar yaşanacaktır.

Mustafa AKYOL

Mimarlar Odası

K.Maraş Şubesi 2. Başkanı

İMAR PLANI İLE ŞEHİRİ KURTARMAK MI KATLETMEK Mİ?

“ *Herkese merhabalar bir mimar olarak, şehrimizin imarına, mimari dokusuna dair meseleleri konuşacağım.* ”

İmar sözcüğü ve bundan türemiş sıfat olan mimar ne demektir bundan bahsedelim.

İmar; güzelleştirmek ,güzel hale getirmek,bayındır etmek anlamına gelir.

Mimar ise; güzelleştiren güzel yapan kişi demektir.

Tamda güzelleştirmek demişken bu konuda birşeyler sormak istiyorum.

*Sizce şehrimizin imarı ve şehrimizin mimari dokusu güzel mi ?

*İstenilen güzellikte değilse ;bunun sorumlusu mimar mı ?

*Yoksa yapılan imar planları mı?

Bir mimar olarak dünyadaki ve ülkemizdeki diğer şehirlerle memleketimizi kıyasladığımda

kısır ve kısıtlı bir mimari doku olduğunu müşahade ediyorum.

Pekala bu monoton ve ruhsuz yaşam alanlarını daha yaşanabilir yapmak imar planlarıyla mümkün mü?

İşte tam da konumuz bu...yaşanabilir şehirler iyi planlarla mümkündür.

en mühim adım iyi imar planları yapmaktan geçer.

Peki iyi imar planı nasıl yapılır?

Şehrin tüm paydaşlarının ve bu işin uzmanı meslek disiplinlerinin fikirini alarak , bu işin ehilleri şehir plancıları,mimarlar ve mühendislerin fikirleri projeleri doğrultusunda yaşayan nitelikli şehirler oluşturabiliriz..elbette bu konuda son kararı bu meslek disiplinleri vermeli..

Ancak ben bunlara ilaveten bir kaç paydaşın daha planlamalar-
da olması gerektiğine inanıyorum... Bunlar kimler mi?

Doğa, su kaynakları, dereler,
korunması mümkün olabilecek
onca yıllık ağaçlar... Yada
yine doğanın sahipleri
kuşlar, böcek-
ler.. Sayısız
mahlukat..

Elbette imar alanları genişledikçe doğanın ve hayvanların nefes alması güçleşiyor / güçleşecek..
Ancak bunları planlanırken ilgili kurumların yukarıda saydığımız gereklilikleri dikkate alması çok mu zor?

Yol yapmak için dereleri ıslah etmemenin, bina yapmak için 300 yıllık zeytin ağaçlarını 3 dakikada yok etmemenin çözümü yok mudur?

İlgili belediyeler bu şehrin geçmişi yok etmek için o güzelim zeytin ağaçların, kontrolsüz şekilde talan edilen hazine arazilerine yada yanan orman alanlarına taşıtamaz mı?

Yahut hakiki bir denetlemeyle yapılan her yapı için yapımcıya ağaç dikirmek ve gerçekten dikilip dikilmediğini denetlemek çok mu zor?

Küresel salgın bizlere ,yüksek katlı binalarda yaşayanların mı, müstakil 2-3 katlı bahçeli evlerde yaşayanların mı daha özgür olduğunu göstermedi mi sizcede?

Artık kahramanmaraş büyüyen gelişen bir şehir... Yeni imar alanlarına muhtaç bir şehir... İnsanların toprağa yakın planlı nezih mahallelerde yaşamak istediği bir şehir...

Memleketimizde insanlar müstakil evde yaşamak istediğinde mevcut imar planı onlara arsa anlamında 2 seçenek sunmakta; Birincisi geçmişte bir çoğu gecekondu mantığıyla yapılmış; yolu, altyapısı, güneşi ışığı olmayan mahallelerde kalmış tek tük arsalar...

İkincisi ise ortalama şehrimize 5-20 km mesafede bulunan, bağ evi/yazlık ev mantığıyla mücavir alan sınırlarına "kaçak-göçek" binalar yapılan araziler.

Birinci seçeneğin zaten bitmiş durumdadır..

Ancak ikinci seçeneği kurtar-

mak bizim elimizde. Kim ne derse desin kaçak yapılaşma ve devamında bu yapıların affedilip suyunu elektiriği bir vesile temin etmesi bizim ülkemizde üzücü ama kanıtlanmış bir gerçek. Az öncede zikrettiğim gibi vatandaşımız bu arazilere bu niteliksiz binaları yapmakta yaparkende, bir yanını 6-7 mt genişliğindeki kadastro yoluna, diğer yanını hemen yanındaki komşusuna sıfır şekilde yaslayarak; arazisinin küçülmediğini zannederek yapıyor.. Deyim yerindeyse mantar gibi türüyor bu yapılar şehrin en güzel yerlerinde..

İlgili kurumlar imar planı yapmaya niyetlendiğinde artık çok geç oluyor...

yol yapacaksın bina var, alt yapı geçireceksin mümkün değil, sosyal alanları dizayn etmek ne mümkün?

Halbuki en başta bu alanlar planlanlansa , gerek sosyal gerek kamu gereksede vatandaşta ait araziler daha nitelikli olacaktır. Evet bu alanlar imara açılrsa kurumlara buralara alt yapı üst yapı hizmeti sunmak zorunda kalacak bu kurumlara mali bir yük getirecektir.

Ancak bunun kurumlara ekonomik katkısı da olacaktır.

Ruhsat harcından, hafriyat harcına, tapu/maliye harçlarına, su – elektrik – doğalgaz dağıtım şirketlerinin satacağı aboneliklere kadar verilecek tüm hizmetlerden ekonomik kazanç sağlanacaktır. Yani aslında devlet harcadığından fazlasını zaten hizmet getireceği için tekrar alacaktır almalıydı..

Peki çözüm nedir? Bundan sonra ne olmalıdır?

Kısa bir bilgilendirme ile sözlerime devam edeyim, "Türkiye'de "su" denildiği zaman ilk akla gelen şehirlerden birisi Kahramanmaraş. İlimiz coğrafi olarak 350 metreden 3 bin metreye kadar topoğrafyası olan bir şehirdir. Bunlara bağlı olarak büyük bir su toplama havzasına sahibiz. Bu Ceyhan Nehri'dir. 2 bin metreden doğan sıfır noktasında denize dökülen bir hayat kaynağı. Toplam uzunluğu 520 kilometre olan Ceyhan Nehri'nin 460 kilometresi Kahramanmaraş sınırları içerisindedir. Bu nedenle Kahramanmaraş Türkiye'de su kaynakları açısından zengin bir konumda ve Türkiye su potansiyeli ortalamasının yaklaşık 3-4 katına değere sahip bir şehirdir.

Kent mekezi 10-15 kilometre mesafede
arka arkaya sıralanan Sır,
Kılavuzlu ve Men-
zelet

Barajları, 25 km mesafede Ayvalı Barajı bulunmaktadır..

Neden birden niteliksiz planlaşmadan /mimariden suya geçtiniz diye düşünebilirsiniz? Su hayattır, su gelecektir ve gelecek yıllarda dünyayı şekillendirecek olan en mühim ögedir.

Pekala biz bu sulardan ne kadar imar anlamında ,yaşam alanlarımız anlamında ne kadar istifade ediyoruz? Bana göre hiç!

Bu güzelim bakir, endüstriyel tarıma elverişsiz alanlar tahrip ediliyor gözümüzün önünde.. Şehrin gelişim bölgesi, hakim rüzgarların geldiği yön batı cenahı, Kavraklı Bölgesi bana göre bir hatalı olarak organize sanayi alanı tayin edilmiş olabilir. Onca fabrikanın kirli atığı hakim rüzgarla beraber ciğerlerimize dolmakta.. Geçmiş ve geçmişte yapılan hataları konuşmak bize yarar sağlamaz geleceğe bakalım.

Hasancıklı, Aşkar, Köseli, İsmaili, Kılavuzlu, Kertel hatta Saruçukur bölgelerinin bir deniz manzarasını aratmayan güzellikleri halen elimizde..

Keza doğu bölgelerimizde Sarıkaya, Dereköy, Yusuflu, Köllü Mahalleleri iyi yapılacak planlamalarla kurtarılabilir..

"Yatay mimari" ye uygun olarak bu alanlar imara açılmalıdır..

Yukarıda da ifade ettiğim gibi sizler bu alanlarda imar yok kimse istediği gibi hareket edemez desenizde vatandaş tapu benim deyip kontrolsüz şekilde yapılaşıyor. Gelin bu alanları kurtaralım gelin ruhsatlı planlı alanlar elde edelim. Dünyada ve ülkemizde çok güzel örnekler kurtarılmış alanlar mevcut.

Buradan yetkililere bir mimar olarak yada mimarlar odası yönetim kurulu üyesi olarak değil; şehrin yaşayıcı olarak sesleniyorum, gelin bu memleketi daha yaşanabilir yapalım, insanları topraktan koparıp betona mahkum etmeyin, evlatlarımız kuş civiltalarını yapay aletlerden değil yemyeşil ağaçlardan dinlesin, beton gölgesinde değil ağaç altında gölgelensinler... Tavuğun yumurtadan çıkışını müşahade etsinler... Evet imar planlarıyla bu mümkün! Evet bu sizlerin elinde! Sizelerin bu işin uzmanlarıyla yapacağınız müşterek çalışmalarla bu mümkün.

"Gelin hep birlikte bu şehri koruyalım bu şehre değer katalım.

Tavernaküler nedir?

Bültenin ismi olan **"Tavernaküler"** iki farklı kelimenin **"taverna"** ve **"vernaküler"** kelimelerinin harmanlanması ile ortaya çıkmıştır. Taverna kelimesi köken olarak Yunanca lokanta sözcüğünden alıntıdır. Latince olarak ise taberna han yolculuğunda hizmet eden yemekhane anlamına gelmektedir ve mimari bir mekânı temsil etmektedir.

Verneküler kelimesi Fransızca kökenli olup, yerli halka özgü olan anlamına gelmektedir.

Mimarların işi tasarımı herkesin anlayacağı şekilde temsil etmektedir.

Bunu sadece çizimle değil, kavramlarla da oynayarak yapabiliriz.

Bu bağlamda sinestezi olayını bu şekilde kelimelerle yapmak, bültenimize isim verirken de başvurduğumuz bir yöntem oldu.

*Bültenimizin isminin bu şekilde şehrin
mutfağındakiler **"TAVERNAKÜLER"**
olmasına karar verdi.*